

Delårsrapport 2023

RS2023/1301

Regionstyrelsen 2023-09-19

Regionfullmäktige 2023-10-16

INNEHÅLL

1	DELÅRSBOKSLUTET I KORTHET	2
2	FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	3
2.1	Händelser av väsentlig betydelse	3
2.2	God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	8
2.3	Balanskravsresultat	9
2.4	Måluppfyllelse finansiella mål	10
2.5	Målredovisning	18
2.6	Personal	21
3	RESULTATRÄKNING	26
4	BALANSRÄKNING	27
5	NOTER	28
6	DRIFT- OCH INVESTERINGSREDOVISNING	31
6.1	Driftredovisning	31
6.2	Investeringsredovisning	33
7	BILAGOR	34

1 DELÅRSBOKSLUTET I KORTHET

- 2023 års balanskravsresultat prognostiseras till -726 mnkr. Beslut om Resultatutjämningsreserv sker i årsbokslut och prognostiseras inte med hänsyn till att beslut fattas utifrån ekonomiskt utfall, inte prognos.
- Sammantaget innebär lägre verksamhetsintäkter och högre kostnadsökningstakt att regionen inte förväntas nå ekonomi i balans under 2023.
- De makroekonomiska förutsättningar är i stort de samma som rapporterats under våren. I korthet innebär det att inflationen fattat ett hårt grepp på Sveriges, sektorns och regionens ekonomi. Den branta ökningen förväntas dock plana ut vilket innebär att ekonomin förväntas särskilt ansträngd under 2023 och 2024 för att sedan plana ut. Arbetsmarknaden förväntas dock stå sig starkare än vad som tidigare förväntats. Det innebär bland annat starkare nominell utveckling av skattekraften.
- Under våren har en stor del av verksamheten präglats av regionens övergripande projekt för att säkerställa en långsiktig ekonomi i balans *En hållbar framtid för Region Dalarna*. Till delårsrapporten prioriteras in- och genomförande av aktiviteter i handlingsplaner snarare än uppföljning. Uppföljningen av projektet byggs successivt ut under hösten 2023.

2 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Förvaltningsberättelsen innehåller redogörelse för händelser under året, beskrivning av regionens ekonomiska ställning, balanskravsresultatet, målpuppfyllnad samt avsnitt beskrivande utvecklingen på personalområdet.

2.1 Händelser av väsentlig betydelse

I avsnittet beskrivs ett urval, för regionen interna och externa, händelser som varit väsentliga för verksamheten, med tyngdpunkt på ekonomisk utveckling.

2.1.1 Ekonomisk utveckling

I avsnittet beskrivs ekonomisk utveckling i region Dalarna, i Sverige och i regionsektorn.

Regionens ekonomiska utveckling

Region Dalarnas ekonomiska utveckling har under slutet av 2022 och särskilt under första halvåret 2023 vänt från ett par år av goda ekonomiska resultat till ett mycket ansträngt läge. Regionens ekonomiska utveckling beror i grunden på ingående obalanser samt särskilt den skenande inflation som slår brett i samhället, i sektorn och i regionen. Priset på insatsvaror, tjänster och särskilt pensioner ökar i en omfattning som vida överskrider ökningstakten för skatteuttaget och de generella statsbidragen. Samtidigt förväntas riktade statsbidrag (nationella överenskommelser), som varit historiskt höga under pandemi-åren, nära nog halveras under året. Sammantaget innebär *lägre* verksamhetsintäkter och *högre* kostnadsökningstakt att regionen inte kan nå ekonomi i balans under 2023.

I regionplan för 2023-2025 finns plan för att på sikt möta det ansträngda ekonomiska läget. Under 2023 och 2024 planeras för ekonomisk obalans och under slutet av planperioden planeras för återgång till överskottsmålet om två procent av summan skatter och generella statsbidrag. Det är förenligt med lagens krav om ekonomisk hushållning genom att underskott återställs under planperioden och att resultatutjämningsreserven nyttjas, med hänvisning till den förväntat kortsiktiga påverkan av inflationen under 2023 och 2024. På så sätt kan kortsiktig neddragning av verksamhet i viss mån undvikas. Regionplanen ställer också krav på att en ekonomisk handlingsplan skapas, med syfte att genomlysna organisationen och bereda

förslag för att stärka regionens ekonomiska ställning. Den regionövergripande handlingsplanen har beretts i alla förvaltningar under våren 2023 och går under samlingsnamnet *En hållbar framtid för Region Dalarna*¹. Införandet av insatserna i handlingsplanen är vid upprättandet av delårsrapporten i sin linda. Det innebär att en samlad uppföljning av handlingsplanarbetet inte sker i delårsrapporten. Uppföljning inleds vid årets delårsbokslutskonferens som genomförs i början av september 2023. Respektive förvaltning kommenterar dock sitt arbete med handlingsplan under avsnittet *Åtgärder för ekonomi i balans* i respektive förvaltningsrapport (bilaga), vilka också sammanfattas i avsnitt 2.4.6 nedan.

Att handlingsplanen får ekonomisk effekt är avgörande för regionens ekonomiska utveckling. Planen ställer krav på att insatser med ekonomisk helårseffekt om 500 mnkr genomförs senast år 2024, ju tidigare desto bättre. Uppföljningen av handlingsplanen kommer att öka i omfattning i takt med att insatser har beretts och initierats, under 2024 kommer all ekonomisk rapportering att följa upp handlingsplanen.

Konjunkturinstitutets bedömning av svensk ekonomi

Konjunkturinstitutet (KI) utkom 2023-06-21 med bedömning av konjunkturläget i Sverige. KI beskriver hur Sverige under 2023 går in i en lågkonjunktur som förväntas bestå över 2024 och vända till tillväxt av BNP om 3,5 procent 2025. Det är en bedömning som liknar både andras (såsom SKR) och tidigare bedömningar.

KI beskriver särskilt arbetsmarknaden i sin senaste rapport. Arbetsmarknaden förväntas stå sig stark i lågkonjunkturen, efterfrågan på arbetskraft är fortsatt stark och det finns ännu få tecken på att arbetsmarknaden håller på att försvagas. Trots att företagen enligt Konjunkturbarometern uppger att efterfrågan i ekonomin försämrats så ökade sysselsättningen i snabb takt det första kvartalet 2023. Konjunkturbarometern indikerar att företagen vill fortsatt öka personalstyrkan, särskilt inom mer företagsnära tjänstenärningar. Bilden av att arbetsmarknaden än så länge håller emot lågkonjunkturen stärks av att antalet lediga jobb enligt SCB och lediga platser enligt Arbetsförmedlingen är kvar på höga nivåer.

¹ Dnr RS2022/1831

Sysselsättningen väntas därför öka det andra och tredje kvartalet i år men mot slutet av året får lågkonjunkturen viss effekt på arbetsmarknaden och sysselsättningen minskar något.

Den starka arbetsmarknaden har gjort att den disponibla inkomsten ökat. De höga priserna och den jämförelsevis låga löneökningen har dock lett till att den *reala* disponibla inkomsten utvecklats svagare än den nominella. År 2024 förväntas inflationstakten sjunka snabbt och styrräntan sänkas, samtidigt som löneökningstakten är jämförelsevis hög, vilket gör att den reala disponibla inkomsten återhämtar sig. Det förväntas ge hushållen utrymme att öka både konsumtionen och sparande. I KI:s prognos förväntas timlönen öka 3,9 procent per år fram till år 2026. Sett till mätetalet *timlön enligt konjunkturlönestatistiken*, som mäter utvecklingen av parternas överenskomna lön, är en ökning om knappt 4 procent historiskt hög, särskilt över tid. Sedan år 2000 har det endast skett tre gånger, varav bara två efter varandra följande år².

Den ekonomiska utvecklingen som KI beskriver liknar den bedömning som görs för regionens ekonomi. Det vill säga att år 2023 och 2024 är särskilt utmanande med framförallt en hög prisökningstakt. Först från år 2026 och framåt förväntas trendmässig utveckling av det reala skatteunderlaget. Den starka arbetsmarknaden med förväntat högre löneökningstakt än normalt verkar också positivt för regionens ekonomi genom att skatteunderlaget växer. Löneökningstakten kommer dock att ställa krav på regionen att möta marknadens förväntan. Personal är både regionens viktigaste resurs och största kostnad. Även om regionens ekonomiska ställning förväntas stärkas mot slutet av planperioden så består utmaningen; att balansera behovet av kompetensförsörjning och därtill marknadens lönekrav med hushållning av resurser.

Sveriges kommuner och regioners bedömning av sektorns ekonomi

Sveriges kommuner och regioner (SKR) utkommer med ekonomirapport två gånger om året, senast i maj 2023. Ekonomirapporten innehåller bland annat en sammanfattning av

sektorns ekonomi de senaste åren, liksom förväntade utmaningar och konsekvenser.

Flera år med starka resultat har stärkt soliditeten och den långsiktiga beredskapen i regionsektorn. Det bidrar till ett relativt bra utgångsläge inför de ekonomiska utmaningar som nu drabbar sektorn, där hög inflation, stigande räntekostnader och kraftiga kostnadsökningar för pensioner medför att resultaten faller i snabb takt. Innevarande och nästkommande år förväntas bli två ekonomiskt besvärliga år. 17 av 21 regioner har, för att undvika kortsiktiga besparingsåtgärder, beslutat om negativ budget 2023. Region Dalarna är en av dessa. År 2023 bedöms resultatet bli -14 miljarder kronor i regionsektorn. Underskottet förväntas också öka till 2024. Om inga åtgärder genomförs så förväntas det samlade resultatet närma sig -20 miljarder kronor. Trots negativa budgetar räknar många regioner med att dessa inte kommer att kunna hållas. För att underskotten på sikt inte ska växa sig alltför stora måste sektorn agera omgående. Det innebär främst att räkna på behovet av finansiering på flera års sikt för att anpassa verksamheten utifrån resurserna som finns i ekonomin. Beroende på ekonomiskt utrymme måste åtgärder vidtas. Det kan handla om allt från allmän restriktivitet och ökad effektivitet till att minska antalet utbudspunkter. En utmaning i sådana beräkningar och omprioriteringar av verksamhet är avsaknaden av regeringsbesked om statsbidragens nivå år 2024. Uteblivna besked riskerar både att nödvändiga insatser skjuts upp och motsatt att utbudspunkter om-dimensioneras trots att resurstillskott från staten kan komma att tillföras sektorn.

Sveriges sammantagna offentliga finanser är starka. Utrymmet i utgiftstaket är över 70 miljarder kronor i år och Maastrichtskulden³ är låg. Statens andel av Maastrichtskulden har minskat under många år samtidigt som primärkommunernas andel har ökat, bland annat till följd av en snabbt växande befolkning som inneburit stora investeringsbehov. Sektorns investeringsbehov är alljämt höga, bland annat beroende på ett ålderstiget fastighetsbestånd.

Region Dalarna är en av de regioner där investeringsbehovet just på fastighetsområdet är särskilt stort. Region Dalarna har i dagsläget inte

² Konjunkturinstitutet, konjunkturläget juni 2023, tabell 31

³ Konsoliderad bruttoskuld i offentlig sektor. Summan av skulder i statlig och kommunal förvaltning och i sociala trygghetsfonder. Konjunkturinstitutets ordlista. www.konj.se

lån men förväntas på sikt behöva ta upp lån för att finansiera investeringar. De nya lånen tas då i en ekonomi med relativt hög ränta.

Först år 2026 förväntas sektorn enligt SKR nå positivt resultat över tvåprocentmålet⁴. Störst enskild påverkan på sektorns ekonomi har pensionskostnaderna. Pensioner värdesätts årligen utifrån prisbasbeloppet som i sin tur bestäms av inflationstakten enligt KPI i juni. Det innebär att känsligheten för prognoser över sektorns ekonomi är särskilt påverkad av just prisbasbeloppet och KPI. Nuvarande prognos för både sektorn och Region Dalarna bygger på en historiskt normal inflation för KPI juni 2024 vilket normaliserar pensionskostnaderna 2025 och är förutsättning för överskott i sektorn därefter. Om så inte blir fallet kommer ytterligare åtgärder att krävas för att sänka kostnadsnivån. SKR:s känslighetsanalys för pensionskostnaderna och prisbasbeloppet innebär kortfattat att vid en inflationstakt som är en procentenhet högre än förväntat sjunker resultatet i sektorn med sju miljarder kronor 2024. Det motsvarar knappt två procent av summan av skatter och generella statsbidrag i sektorn (jämfört 2022⁵). Den takt som inflationen faller tillbaka i är därmed avgörande för sektorns ekonomiska utsikter där relativt små procentuella förändringar i inflation kan få stor påverkan.

Det är inte bara pensioner som ligger bakom de ekonomiska utmaningarna i regionsektorn. Under senare år har hälso- och sjukvårdens kostnader ökat snabbt. Förklaringarna till den negativa ekonomiska utvecklingen för sektorn är i SKR:s mening flerfaldiga. De beror enligt SKR bland annat på:

- att kostnadsnivån inte minskat i samma utsträckning som de riktade statsbidragen.
- att hälso- och sjukvårdssystemet redan innan pandemin haft problem med produktivitet och kostnadsökningar, något som "dolts" av ekonomiska tillskott under pandemin.
- bemanningsproblematik där arbetstiden per medarbetare gått ner vilket lett till nyanställningar och/eller kostnader för inhyrd personal.
- Att kostnadsökningen för läkemedel inom läkemedelsförmånerna tar fart efter en relativt långsam ökningstakt de senaste åren. En

bidragande orsak är nya läkemedel, bland annat mot cystisk fibros.

Den ekonomiska utmaningen gäller särskilt för den specialiserade somatiska vården som lider av produktivetsproblem där kostnaderna ökar i snabbare takt än antalet vårdkontakter⁶.

De ekonomiska utmaningarna märks också i sektorns kollektivtrafik. Under pandemin bröts kollektivtrafikens trendmässigt växande andel av resandet. Under både 2020 och 2021 låg kollektivtrafikresandet långt under 2019 års nivå, så även biljettintäkterna. Jämfört med 2019 var summan av biljettintäkterna för 2020-2022 cirka 15 miljarder kronor lägre. Inflationen, särskilt på energimarknaden, får också betydande inverkan på kostnadsnivån där ersättningen till utförare indexeras utifrån särskilt energipriser. Resandet är alltså lågt, intäkterna faller och kostnaderna skenar med i många fall tvåsiffrig utvecklingstakt vilket innebär att regionbidraget till kollektivtrafik ökar både i absoluta och relativa tal för Sveriges regioner.

Sammanfattningsvis pekar SKR på behovet av långsiktighet både i sektorn och för sektorn, från staten. Regionsektorn behöver långsiktigt hållbar ekonomi för att säkra verksamhet över både tid och generationer. God kommunal hushållning uppnås i en region genom långsiktiga analyser och beräkningar utifrån de egna förutsättningarna, såsom demografi och investeringsbehov. Genom dessa kan långsiktig ambition formuleras som i sin tur kan ligga till grund för kortsiktiga mål. Långsiktigheten för sektorn behöver också underlättas från det statliga perspektivet. Det gäller till exempel färre riktade statsbidrag till förmån för generella och värdesäkring av statsbidragen, vilket underlättar sektorns planeringsförutsättningar.

2.1.2 Robusthet och motståndskraft

En utmaning för Region Dalarna handlar om att stärka robusthet och motståndskraft för att bättre kunna hantera kriser. Region Dalarna behöver skapa säkra försörjningssystem och stärka krisberedskapen⁷. Det gäller inte minst i ljuset av oroligheter i världen och det krig som härjar i Europa.

Inom området Säkerhet, risk och beredskap fortsätter arbetet med civilt försvar och

⁴ Två procent av summan av skatter och generella statsbidrag är praxis för god ekonomisk hushållning i kommuner och regioner.

⁵ Senast tillgänglig statistik av summan av skatter och generella statsbidrag beräknas utifrån SCB:s räkenskapsammandrag 2022, totalt 386 mdkr.

⁶ SKR ekonomirapporten maj 2023, diagram 22.

⁷ Regionplan 2023-2025

utarbetande av plan för höjd beredskap. Den framtagna planen ska beskriva vilka verksamheter som ska vara igång och hur prioriteringar ska ske i ett läge med höjd beredskap. Arbetet innefattar även att bygga robusthet i form av att säkra leveranser, öka lagerkapaciteten samt stärka informationssäkerheten. Arbetet bedrivs i projektförhållande, där samtliga förvaltningar deltar.

Inom fastighetsförvaltningen pågår arbete med framtagande av robusthetsplaner för tekniska system för Falu, Mora, Avesta och Ludvika Lasarett. Planerna utgår från MSB *Den Robusta sjukvårdsbyggnaden*, med olika robusthetsnivåer brons, silver och guld. I syfte att uppnå robusta och säkra tekniska system blir planerna ett viktigt verktyg för att definiera nivå på robusthet för respektive lasarett, utifrån befintliga förutsättningar och system. Regionfastigheter har också, i samarbete med Regionens service, arbetat fram ett förslag på nödvattenförsörjning och mobil reservkraft i händelse av kris/samhällsstörning.

2.1.3 Händelser i verksamheten, i urval

I det här avsnittet beskrivs kortfattade händelser i regionens förvaltningar under perioden. För ytterligare insyn i regionens verksamhet se också bilaga för delårsrapport på förvaltnings-nivå.

Sedan 1 april leds region Dalarna och regionstyrelsens förvaltning av ny regiondirektör. Arbetet i förvaltningen har under året till stor del präglats av arbete med projektet *En hållbar framtid för Region Dalarna*. Projektet, som initierades genom att ett särskilt uppdrag riktades till regiondirektören i regionplanen, har koordinerats av regionstyrelsens förvaltning. Arbetet med handlingsplan har dock skett i alla förvaltningar och därmed också till stor del präglat hela regionens verksamhet under 2023. Projektet kan delas in i tre övergripande steg; genomlysning, konkretisering och sammanställning. *Genomlysningen* av regionens ekonomi initierades strax innan årsskiftet 2022/2023. Syftet var att skapa en nulägesbild för varje förvaltning och för hela regionens ekonomi. Med utgångspunkt i genomlysningen uppdrogs varje förvaltning att ta fram en ekonomisk handlingsplan. *Konkretiseringen* av handlingsplanen har skett i respektive förvaltnings linjeorganisation med målet att nå så verksamhetsnära som möjligt med arbetet. Förvaltningsvisa handlingsplaner har *sammanställts* och koordinerats över förvaltningsgränser. Handlingsplanerna innehåller

insatser som syftar till att skapa ekonomisk effekt för hela regionen från år 2023 och framåt.

I Region Dalarna bedrivs för närvarande ca 200 forskningsprojekt i olika genomförandefaser, varav ett stort antal avser de största folksjukdomarna såsom hjärt-kärlsjukdomar och cancerrelaterade åkommor. Denna riktning är högst relevant för Dalarnas medborgare, eftersom dödsorsak på grund av hjärt-kärlsjukdomar är högre i Dalarna jämfört med Sverige i övrigt, samt att cancerrelaterade sjukdomar tenderar att öka i Dalarna. Cirka 40 av de 200 pågående projekten är läkemedelsprövningar som i huvudsak genomförs i samverkan med andra huvudmän, och en del även med internationell samverkan.

Under året har hållbarhetsredovisning och klimatbokslut tagits fram och beslutats i regionfullmäktige. Flera steg har tagits för att tydligare integrera hållbarhet i planeringsprocessen och de tre prioriterade rekommendationerna: Säkerställ invånarnas inflytande och delaktighet, stärka det systematiska arbetet med hållbar upphandling samt minska klimatpåverkan från förbrukningsartiklar.

Hälso- och sjukvården är regionens största förvaltning. En stor utmaning för förvaltningen är att nå upp till de nationella vårdgarantimålen som helhet och det finns stor variation i tillgänglighet mellan verksamhetsområden. Förvaltningen arbetar brett för att komma tillrätta med tillgänglighetsproblematiken. En positiv utveckling ses i att väntelistan till anestesikrävande operationer fortsätter att minska. Trycket på slutenvården är fortsatt högt, men en bättre planering inför sommaren 2023 har resulterat i en förbättrad situation jämfört med tidigare somrar. Det långsiktiga arbetet med att utveckla en god och nära vård tillsammans med länets kommuner har alltmer konkretiserats och lokala planer tas för närvarande fram utifrån den länsgemensamma strategin.

Hälso- och sjukvården står inför en stor förändring med ett nytt regelverk för dygnsvila. Det nya regelverket kommer träda i kraft den 1 oktober och innebär krav på en dygnsvila om minst 11 timmar för hälso- och sjukvårdens personal. Hälso- och sjukvårdens chefer jobbar intensivt med frågan för att säkerställa att medarbetarna får den vila som krävs, men också för att klara av att bemanna dygnet runt-verksamheter på ett optimalt sätt. Samtidigt noteras en minskning av sjukfrånvaron för samtliga hälso- och sjukvårdens större personalkategorier. Ett antal modeller för

kompetensutveckling har tagits fram och andra är fortsatt under utveckling.

I början av året beslutade regionfullmäktige om nytt regionalt trafikförsörjningsprogram 2023-2032. Kollektivtrafikförvaltningen har också initierat upphandlingsprocess av ny trafikutförare då nuvarande avtalsperiod lider mot sitt slut. Arbete fortgår efter plan och upphandlingen är annonserad. Kopplat till både trafikförsörjningsprogrammet och arbete med upphandling av trafik efter nuvarande avtalsperiod pågår en utredning kring kollektivtrafikens utbud i Dalarna, kallat basutbud.

Det ekonomiska läget med kraftiga prisökningar och höjda räntor skapar osäkerhet på bygg- och fastighetsmarknaden. Eftersom regionen har finansierat investeringar utan belåning är kostnadsutvecklingen för egenägda fastigheter stabil, även om mediakostnader samt kostnader för tillsyn och skötsel har ökat. För externa hyresvärdar och upphandlade leverantörer har ekonomiska förutsättningar bevakats särskilt under våren och riskanalyser för olika utvecklingsscenarioer genomförs kontinuerligt.

Tandvårdförvaltningen rapporterar lägre grad av vakanser för tandläkare, tandhygienister och tandsköterskor. För samtliga grupper är vakanserna färre i delår 2023 jämfört med 2022.

I Regionservice har stort fokus lagts på att slutföra breddinförandet av Vårdnära service (VNS), driva implementeringen av det nya måltidssystemet och arbeta med en långsiktig handlingsplan för ekonomi i balans. VNS är nu etablerat på alla lasarett i länet och en rapport och utvärdering av VNS har tagits fram under benämningen *"Införande av Vårdnära service med nya och förändrade arbetssätt"*⁸.

En utredning pågår om Hjälpmedel Dalarna ska vara nav och den verksamhet som hanterar hälso- och välfärdsteknik i Dalarna. Målsättningen är att öka tillgängligheten av digitala hjälpmedel och komponenter i hjälpmedel till patienterna i Dalarna.

I regionalutvecklingsförvaltning fortlöper arbetet utifrån Dalastrategin. Den stora aktiviteten under våren var Dalating. Programmet planerades gemensamt med hållbarhetsavdelningen, kultur- och bildningsförvaltningen och Länsstyrelsen Dalarna. Inför Dalating uppdaterades även nulägesanalysen "Hur går det i Dalarna". Under våren startade också DalaLab, som även det är

ett samarbete mellan förvaltningarna inom Region Dalarna, Länsstyrelsen i Dalarnas län och Dalarnas kommuner. I DalaLab samlas kommuner och regionala aktörer för att utveckla metoder och arbetssätt kring gemensamma utmaningar.

Rysslands pågående krig i Ukraina har aktualiserat behovet av att skydda vårt kulturarv från att förstöras i händelse av krig. Kultur- och bildningsförvaltningen ingår tillsammans med Länsstyrelsen Dalarna och andra aktörer i länet i en arbetsgrupp vars uppgift är att identifiera, välja ut och märka upp de kulturegendomar i länen som har störst nationell betydelse.

Patientnämnden Dalarna har under maj tillsammans med Region Gävleborg haft en stödpersonsträff med utbildningsinslag i Falun. Stödpersonerna är mycket värdefulla för de tvångsvårdade patienterna och bidrar genom sitt arbete till en viktig samhällsinsats.

⁸ Diarenummer 2023/3999

2.2 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

I avsnittet beskrivs regionens ekonomiska ställning, resultat, ekonomiska måluppfyllnad och prognos 2023.

2.2.1 Ekonomiskt resultat per juli

Ekonomiskt balanskravsresultat per juli 2023 är -304 mnkr. I jämförelse med utfallet samma period 2022, som var 568 mnkr, är årets resultat cirka 872 mnkr *lägre*. Förändringen mellan åren är betydande och indikativ för de ekonomiska utmaningar som drabbat både samhälle och region Dalarna. I avsnitt 2.4 *Måluppfyllelse finansiella mål* nedan beskrivs denna utveckling närmare, kortfattat beror dock den ekonomiska utvecklingen på fallande verksamhetsintäkter och brant stigande verksamhetskostnader. Verksamhetsintäkterna som är kopplade till avgifter och priser, det vill säga verksamhetsintäkter som kan relateras till befolkningen i Dalarna ökar över lag som konsekvens av både pris- och volymförändringar. Samtidigt är intäkterna för de riktade statsbidragen betydligt lägre vilket sammantaget gör att verksamhetsintäkterna är lägre än föregående år och därmed verkar för att öka nettokostnaden. Kostnadsutvecklingen är brett förankrad i organisationen som följd av inflationstrycket i omvärlden. Kostnaderna stiger i nästan alla led men särskilt vad gäller pensioner och personal, köpt vård, köpt trafik, läkemedel och för IT.

Observera att orealiserade marknadsvärdeförändringar inte ingår i balanskravsresultatet men väl i ekonomiskt resultat. Orealiserade marknadsvärdeförändringar uppstår genom utveckling av regionens värdepappersportfölj. Ackumulerat juli är de orealiserade *vinsterna* ca 248 mnkr, vilket innebär att det ekonomiska resultatet; -56 mnkr ackumulerat juli, är högre än balanskravsresultatet

2.2.2 Ekonomisk prognos för helåret

Årets prognostiserade resultat efter balanskravsjusteringar är -726 mnkr. Det ska jämföras med budgeterat resultat om -249 mnkr.

2023 års budget innebär en utökning⁹ med cirka 11% jämfört utfall 2022. Budgeten summerar till -249 mnkr 2023, vilket framförallt beror på en betydande påverkan av inflation på regionens pensionskostnader. Pensionskostnaderna förväntas i budget bli totalt cirka 700¹⁰ mnkr högre 2023 än 2022. I budgeten finns en samlad utökning av regionens nettokostnad om cirka 7,5% jämfört med utfall 2022.

I prognosen är regionens pensionskostnader något högre än budget men det är framförallt verksamhetens övriga nettokostnader¹¹ som ökar i snabbare takt än vad som budgeterats. Nettokostnaderna är cirka 760 mnkr högre än budget, där hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken ligger bakom de största negativa avvikelserna. Nettokostnadsutvecklingen jämfört med budget beror till största del på ökning av bruttokostnaderna.

2.2.3 Verksamheternas ekonomi

Prognosen för verksamheternas nettokostnader är 763 mnkr högre än budget. Det innebär att verksamhetens underliggande resultat, utan hänsyn till skatteintäkterna, de generella statsbidragen och finansiella poster, är avsevärt sämre än budgeterat. De största negativa budgetavvikelsena finns inom Hälso- och sjukvårdsnämnden och kollektivtrafiknämnden som prognostiserar underskott om 775 respektive 140 mnkr. Från organisationen i stort rapporteras att kostnadsökningarna till följd av omvärldsfaktorer såsom inflation har effekt och att befintliga obalanser i verksamheternas ekonomi förvärras. Skatteintäkterna är alltså stabilt ökande, men kan förändras med ökad arbetslöshet. Statliga intäkter från riktade statsbidrag har minskat avsevärt från pandemiåren vilket tillsammans med bruttokostnaderna gör att verksamheternas nettokostnader ökar.

Se vidare avsnitt 7.1 *Driftredovisning* nedan.

⁹ Summan av nettokostnader och finansiella poster (exklusive orealiserade värdeförändringar) i budget 2023 jämfört med utfall 2022

¹⁰ Summan av pensionskostnader som del av verksamhetens nettokostnad och finansiell kostnad

¹¹ Verksamhetens nettokostnader är summan av verksamhetsintäkter och verksamhetskostnader, de beskrivs särskilt i avsnitt 2.4.5 nedan

2.3 Balanskravsresultat

Balanskravsutredning (mnkr)	Prognos 2023	Budget 2023	Bokslut 2022
Årets resultat enligt resultaträkningen	-478	-249	413
- samtliga realisationsvinster			
+ realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet			
+ realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet			
+/- orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-248		249
-/+ återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper			
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-726	-249	662
- Reservering av medel till Resultatutjämningsreserv			-190
+ Användning av medel från Resultatutjämningsreserv			
= Årets balanskravsresultat	-726	-249	472

Tabell 1. Balanskravsresultat

Region Dalarna tillämpar Resultatutjämningsreserv (RUR) med början år 2020. Resultatutjämningsreserven framgår av balansräkningen.

Balanskravet är kommunallagens regelverk för krav på ekonomisk balans mellan intäkter och kostnader. Om kostnaderna är högre än intäkterna ett enskilt räkenskapsår uppstår ett underskott som ska återställas inom de tre efterföljande åren.

Balanskravsutredningen syftar till att visa hur balanskravsresultatet har uppstått och redovisas i tabellen ovan.

Regionens balanskravsresultat för 2022 var positivt och uppgick till 472 mnkr. Regionen har vid ingången av 2023 inget ackumulerat negativt balanskravsresultat att återställa.

Årets prognostiserade resultat enligt resultaträkningen är -478 mnkr, innehållande orealiserade vinster om 248 mnkr, som inte ska ingå i balanskravsresultatet.

2023 års resultat efter balanskravsjusteringar prognostiseras till -726 mnkr. Regionen har en Resultatutjämningsreserv om 703 mnkr. I budget 2023 planeras för nyttjande av reserven under året. Beslut om omfattning av nyttjande av Resultatutjämningsreserv sker i årsbokslut och prognostiseras inte med hänsyn till att beslut fattas utifrån ekonomiskt utfall, inte prognos.

2.4 Måluppfyllelse finansiella mål

Finansiella mål och nyckeltal		Delår juli 2023	Delår juli 2022	Prognos 2023	Budget 2023	Prognos mål-uppfyllelse
Finansiella mål						
Årets resultat, (enligt balanskrav)*	mnkr	-	-	-726	-249 (0)	■
Resultatet, enligt balanskravet, ska vara ett överskott på minst 1% av skatte- och bidragsintäkterna åren 2019-2021 men 2% senast år 2022*	%	-	-	-6,2	-2,2	■
Styrelsen och nämndernas nettokostnadsutveckling ska inte överskrida den totalt budgeterade nettokostnadsutvecklingen*	%	-	-	15	6,2	■
Avsättning till pensionsportföljen ska beakta pensionsskuldens utveckling och ska uppgå till minst 400 mnkr per år.*	%	-	-	0	100	■
Nyckeltal						
Skatteintäcks- och generella statsbidragsutveckling	%	4,7	4,3	4,5	4,7**	
Nettokostnadsutveckling	%	17	-1,1	15	6,2	
Nettokostnadsutveckling exkl jämförelsestörande	%	17	3,3	15	6,2	
Årets investeringar	mnkr	435	445	865	912	
Placerade pensionsmedel, anskaffning	mnkr	2 424	2 214	2 424	2 817	
Soliditet	%	24	26	19	22	
Soliditet inkl. ansvarsförbindelse	%	-22	-23	-27	-23	
Lån vid årets slut	mnkr	-	-	437	0	
Ansvarsförbindelse pensioner intjänade före 1998 inkl. löneskatt	mnkr	-	-	4 350	4 280	
Pensionsavsättning, förmånsbestämd ålderspension inkl. löneskatt***	mnkr	-	-	5 261	5 248	

* Ackumulerat utfall inte relevant pga. periodiseringar över året, mål redovisas som prognos samt utfall för helår

** Budgeterad utveckling mäts i regionplan med jämförelsegrund fg års budget, i prognos samt utfall mäts istället utveckling mot faktiskt utfall

*** Ansvarsförbindelse samt pensionsavsättning grundar sig på prognos från KPA, augusti 2023

Lån vid årets slut, pensionsavsättning samt ansvarsförbindelse redovisas i tabellen i prognos då de avser årets slut.

Tabell 2. Finansiell måluppfyllnad

● mål uppfyllt ▲ mål delvis uppfyllt ■ mål ej uppfyllt

Region Dalarna har tre finansiella mål i regionplan 2023-2025, det är ett färre än normalt. Under åren 2023 och 2024 frångås det finansiella målet att verksamheten ska generera ett överskott om 2% av skatteintäkter och generella statsbidrag. Resultatmålet om 2% av skatteintäkter och generella statsbidrag återinförs från år 2025.

Årets budgeterade resultat är -249 mnkr och 0 mnkr efter användning av medel från resultatutjämningsreserven. Årets resultat är

lägre, i hög grad beroende på nettokostnadsutveckling vilket gör att de två målen för resultat och nettokostnad ej förväntas uppnådda vid årets slut.

Vid upprättande av delårsrapporten förväntas ingen avsättning till pensionsportföljen under året. Eftersom regionens prognostiserade resultat är negativt jämfört budget så prioriteras likvida medel för att betala leverantörer, löner och investeringar i bland annat fastigheter. I nuläget finns därför inte möjlighet för avsättning till pensionsmedel. Om handlingsplanarbetet får stor och snabb effekt kan läget ändras. Målbilden finns således kvar men för närvarande saknas

likvida medel att genomföra den. Om saldot skulle utvecklas mer positivt än väntat under kvarvarande del av året kan avsättning bli aktuell.

De prognostiserade nyckeltal som redovisas i tabell 2 avseende lån och soliditet bygger på balansräkningens ingående balans, resultatprognos, investeringsprognos, avskrivningsprognos, prognos för marknadsvärdeförändringar, pensionsavsättning, likvida medel vid årets slut enligt regionplan samt att ingen avsättning till pensionsportföljen sker.

2.4.1 Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter har minskat med 7 procent jämfört med samma period föregående år och uppgår i juli till 1 402 mnkr. Prognosen är 2 400 mnkr på helåret vilket innebär en förväntad minskning på helåret om 9 procent jämfört med föregående års utfall.

Prognosen för patientavgifter och såld vård visar på ett förväntat högre utfall jämfört med föregående år, vilket beror både på justerade priser och på ökad volym. Ökningarna väger dock inte upp för de avsevärt minskade intäkterna från riktade statsbidrag enligt överenskommelser som hanteras via finansförvaltningen, där prognosen är 386 mnkr att jämföra med föregående års utfall om 795 mnkr.

Jämfört med 2019 som var det sista året före covid-19 pandemin, vilken hade stor påverkan på befolkningens nyttjande av Region Dalarnas tjänster, pekar årets prognos på en normalisering av intäktsnivåerna från patientavgifter och andra avgifter. Som ett exempel minskade Tandvårdsförvaltningens intäkter avsevärt under pandemin kopplat till restriktioner och förlust av internationellt rekryterad personal, men efter pandemin och justering av taxan samt förändring av arbetssätt visar nu prognosen på ett plusresultat för första gången sedan 2019.

Riktade statsbidrag enligt överenskommelser

Under pandemiåren 2020 till och med 2022 nådde de totala intäkterna från riktade statsbidrag historiskt höga nivåer. Prognosen för 2023 visar betydande minskning, från utfallet 795 mnkr 2022 till prognos 386 mnkr för 2023. Totalt sett minskade regeringen volymen riktade statsbidrag enligt överenskommelser i sin höständeringsbudget. Ersättning för testning och smittspårning av covid-19 virus avslutades, liksom överenskommelsen om uppskjuten och covidrelaterad vård. I prognos tertial sänktes även

förväntning på intäkt från den prestationsbaserade överenskommelsen *tillgänglighetssatsning*, och i juli sänktes prognosen för den prestationsbaserade överenskommelsen *utökade vårdplatser*.

År	Belopp, mnkr
2019	384
2020	873
2021	1 161
2022	795
2023, prognos	386

Tabell 3. Riktade statsbidrag, nationella överenskommelser

2.4.2 Skatteintäkter

Regionens största intäkt är skatteintäkter som motsvarar cirka 60 procent av de externa intäkterna. Det innebär att skatteintäkternas utveckling har en stor påverkan på regionens ekonomi. Skatteintäkterna har ökat med drygt 170 mnkr, motsvarande cirka 3,9% i juli 2023, jämfört med samma period 2022.

Prognos för skatteintäkter är 145 mnkr högre än budget, och baseras på SKRs skatteunderlagsprognos för augusti 2023. Förändringen tillskrivs förväntat ökat skatteunderlag för både åren 2022 och 2023.

2.4.3 Generella statsbidrag och utjämning

Generella statsbidrag och utjämning har ökat med 131 mnkr till juli 2023, motsvarande cirka 6,6% jämfört med samma period 2022.

Helårsprognosen för 2023 är 115 mnkr högre än budget vilket kopplas till högre regleringspost än förväntat. Regleringsposten påverkas av ändrade statsbidrag mellan åren, men också av hur kostnaden för inkomstutjämningsystemet ändras, den är cirka 108 mnkr högre än budget. Regleringsposten, som kan vara såväl positiv som negativ, fördelas lika till regionerna. Inkomstutjämning räknas ut efter skattekraft, och är statligt finansierad till 95 procent. En region betalar en avgift, och resterande får ett bidrag.

Kostnadsutjämningen utjämnar för strukturella kostnadsskillnader beroende på demografi, invånarnas behov och produktionsvillkor, exempelvis löner och geografi. Det är ett relativt system vilket innebär att Region Dalarnas behov jämförs med medelregionens. Systemet går således alltid jämnt upp. Grundtanken är att alla

kommuner och regioner ska ha samma ekonomiska förutsättningar.

En ny kostnadsutjämnning trädde i kraft 2020 och innebär för region Dalarna cirka 111 mnkr mer i intäkter för 2023 jämfört med åren innan. Utjämnningen förstärktes utifrån faktorer som befolkningstäthet och socioekonomi.

Tabellen 4 nedan visar ackumulerat utfall, prognos och budget för skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämnning.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämnning	Ack utfall juli	Prognos	Budget
Skatteintäkter	4 610	7 990	7 845
Inkomstutjämningsbidrag	1054	1 806	1 811
Regleringsavgift	72	123	15
Kostnadsutjämningsbidrag	389	666	654
Statsbidrag läkemedel	605	1 048	1 048
Summa	6 729	11 634	11 373

Tabell 4. Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämnning

2.4.4 Verksamhetens kostnader

Ackumulerat per juli är verksamhetens bruttokostnader 12 procent högre jämfört med samma period föregående år, vilket motsvarar drygt 870 mnkr. Prognosen för helåret är 13 921 mnkr vilket skulle innebära en bruttokostnadsutveckling på 10 procent jämfört med föregående år. Verksamhetens bruttokostnader prognosticeras cirka 8 procent högre än budget. Prognosticerad nettokostnadsutveckling är 15 procent på helåret, och per juli är nettokostnadsutvecklingen 17 procent. Att nettokostnadsutvecklingen är högre än bruttokostnadsutvecklingen beror på att intäkter från riktade statsbidrag enligt överenskommelser är betydligt lägre 2023 jämfört med 2022. Verksamhetens nettokostnad avser den kostnadsnivå som ska finansieras av regionbidrag (ramfinansiering).

Personalkostnaderna totalt (kostnader för egen personal, exkluderande inhyrd) är per juli 2023 cirka 340 mnkr högre än samma period föregående år, motsvarande en ökning om 9 procent. Det är framförallt pensionskostnader och sociala avgifter som ökar, medan lönekostnaderna ökar med 4 procent. Pensionskostnadsökning är känd och drivs särskilt av att pensionsskulden värdesäkras i takt med inflationen, det innebär att så länge

inflationen är hög så kommer också pensionskostnaderna i sektorn och regionen att vara hög, jämfört med ett historiskt normalår. Under 2023 och 2024 förväntas pensionskostnaderna vara 700-900 mnkr högre än 2022 års utfall, de ligger därmed i hög grad till grund för den negativa budgeten under dessa år. Prognosen 2023 visar en förväntad ökning av de totala personalkostnaderna om 10 procent på helåret jämfört med året innan.

Inhyrd personal

Inhyrd personal (mnkr)	Utfall 2023-07	Utfall 2022-07	Prognos 2023	Budget 2023	Utfall 2022
Läkare	-126	-119	-231	-118	-223
division medicin	-11	-11	-18	-1	-21
division kirurgi	-14	-10	-27	-16	-19
division psykiatri	-32	-25	-55	-29	-56
division primärvård	-52	-57	-97	-72	-98
division medicinsk service	-17	-17	-35	0	-29
Sjuksköterskor	-8	-6	-13	0	-12
Övrig personal	-4	-5	-4	-1	-9
Summa inhyrd personal	-139	-130	-248	-119	-244

Tabell 5. Kostnader, inhyrd personal

Kostnader för inhyrd personal prognosticeras till 129 mnkr över budget, och 4 mnkr högre än utfallet föregående år. Det är främst läkarkompetens som hyrs in för att klara uppdragen inom Hälso- och sjukvårdens verksamheter.

Köpt vård

Kostnaderna för högspecialiserad vård har per juli ökat med 31 procent jämfört med samma period föregående år, och prognosen är 135 mnkr högre än budget. Orsaken är prisökningar hos regionens leverantörer, en ökning av antalet patienter med särskilt höga vårdkostnader, från 23 st 2022 till 53 st 2023, och även fler behandlade patienter under de första sju månaderna 2023. Antal registrerade remisser har ökat med 5 procent och uppgår till 3 900 st till och med juli.

Budgetavvikelsen för köpt vård exklusive högspecialiserad vård är -104 mnkr varav -21 mnkr avser köpt valfrihetsvård, -72 mnkr köpt vård enligt vårdgarantin och -12 mnkr avser oremitterad vård. Förklaringen är i huvudsak de vårdköer som uppstått under pandemin. I gruppen köpt vård inkluderas även kostnader för dalapatienter som uppsökt vård i andra län, akut eller med egenvårdsremiss.

Läkemedel

Läkemedelskostnader avviker mot budget med -65 mnkr vilket i huvudsak beror på

kostnadsökningar. Förmånsläkemedel avviker med -19,8 mnkr, orsakerna är utomlänsförskrivningar, nya läkemedel mot cystisk fibros samt läkemedel mot blodsjukdom, specialkost samt ökade kostnader för smittskyddsläkemedel. Specialistsjukvård och primärvården avviker med -14,7 Mnkr mot budget. Division medicin avviker -7,8 mnkr på bland annat hematologimottagningen, kardiologi samt hudkliniken på grund av nytt förmånsläkemedel. För rekvisitionsläkemedel prognostiseras ett underskott på -45 mnkr vilket i huvudsak beror på kostnadsökningar, nytt avtal för rekvisitionsläkemedel from maj i år samt att vårdenheter ökar sina lagervolymer för att säkerställa tillgången för patienter.

Trafikkostnader

Kollektivtrafiknämndens kostnader för trafik beräknas bli cirka 140 mnkr högre 2023, jämfört med föregående år. Kollektivtrafikkostnaderna styrs av en korg av index innefattande bland annat KPI, ränta och drivmedel. Indexkorgen uppdateras löpande under året och styr ersättningen i regionens avtal med trafikoperatörer. Under både 2022 och 2023 syns en betydande ökning i underliggande index till följd av utvecklingen på energimarknaden och inflations/ränteutvecklingen vilket ligger till grund för kostnadsökningen. Prognostiserade trafikkostnader för helåret är cirka 1 170 mnkr.

2.4.5 Finansiella poster

Region Dalarnas finansiella poster består i huvudsak av två delar; orealiserade värdeförändringar samt finansiell del av pensionskostnaderna. De finansiella kostnaderna är ackumulerat juli cirka 258 mnkr, att jämföra med 255 mnkr föregående år samt budgeterade 260 mnkr. Av utfallet avser cirka 256 mnkr pensionskostnader, vilket innebär en kostnadsökning jämfört föregående år *för pensioner* om cirka 194 mnkr för årets sju första månader. Kostnadsökningen kopplas till bakomliggande förändringar i pensionsberäkningen, såsom inkomst- och prisbasbelopp och är väntad samt budgeterad. Prognostiserad finansiell pensionskostnad ligger väl i linje med budget för helåret.

Den avgörande posten för de finansiella posternas avvikelse mot både budget och föregående år är de orealiserade värdeförändringarna som kopplas till regionens

värdepappersportfölj. Kostnad respektive intäkt avser kurs- och indexförändringar som skett på de finansiella marknaderna, både i världen och i Sverige. Regionens värdeförändring bokförs löpande, observera att förändringarna avser just *värdeförändringen* på regionens placeringar och reell förlust eller vinst uppstår först om regionen avyttrar innehav i värdepappersportföljen. Den sammantagna prognosen för helåret avseende orealiserade värdeförändringar är en *vinst* om 248 mnkr, att jämföra med föregående års orealiserade *förlust* om 192 mnkr. Observera att prognosen innebär en oförändrad värdeutveckling för resten av året. Prognos är därmed det samma som utfall i juli 2023. Utvecklingen är kopplad till makroekonomiska faktorer väl utanför regionens kontroll. Som exempel kan nämnas kriget i Ukraina samt utvecklingen på ränte- och energimarknaderna.

2.4.6 Sambandet mellan verksamhetens nettokostnader¹² och utveckling av skatter och generella statsbidrag

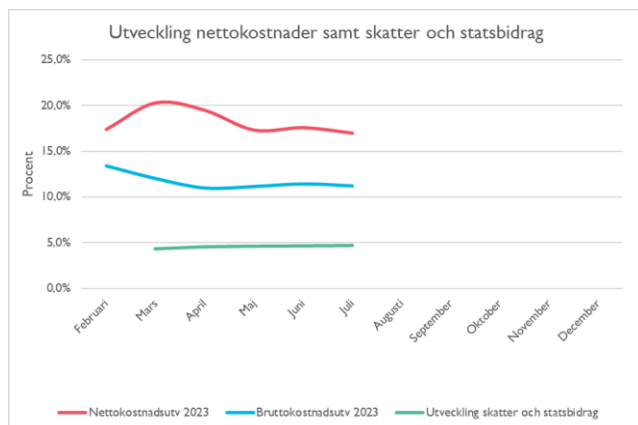

Diagram 1. Utveckling av kostnader, skatter och generella statsbidrag

Nettokostnadsutvecklingen mäts löpande där jämförelsegrunden löpande är samma period föregående år. Begreppet nettokostnad är i viss mån förvirrande då det innehåller både vissa kostnader och verksamhetsintäkter. Det innebär att nettokostnaderna går ner om verksamhetsintäkterna ökar mer än kostnaderna och omvänt att nettokostnaderna går upp om kostnaderna ökar mer än intäkterna. Skatteintäkterna från befolkningen påverkar inte nettokostnaderna. Nettokostnadsutvecklingen har, under de senaste åren, i hög grad varit kopplad till utvecklingen av verksamhetsintäkterna och särskilt de riktade statsbidragen. Ackumulerat utfall 2023 är en historiskt hög nettokostnadsutveckling om cirka 17%. Bakomliggande orsaker till utvecklingen är både intäkt- och kostnadsrelaterade. Verksamhetsintäkterna som är kopplade till avgifter och priser, det vill säga verksamhetsintäkter som kan relateras till befolkningen i Dalarna ökar som konsekvens av både pris- och avgiftshöjningar samt återgång från låg nivå under pandemin. Samtidigt är intäkterna för de riktade statsbidragen betydligt lägre vilket sammantaget gör att verksamhetsintäkterna är lägre än föregående år och därmed verkar för att öka nettokostnaden. Bruttokostnaderna ökar samtidigt brett i organisationen, inte minst beroende på inflationstrycket. Det innebär att både utvecklingen av verksamhetsintäkter och

verksamhetskostnader bidrar till att nettokostnaden ökar.

Verksamhetens nettokostnad ska finansieras av skatter och generella statsbidrag. Det innebär att dessa måste utvecklas i samma takt som nettokostnaden för att nå ekonomisk balans. Under samma period som nettokostnaden jämfört med föregående år har utvecklats med 17% så har skatter och generella statsbidrag ökat med 4,7%. Även om 4,7% är en stark utveckling ur ett historiskt perspektiv och hade gett Region Dalarna goda förutsättningar att finansiera verksamheten under ett normalår så räcker den inte för att finansiera verksamheten under 2023. Att de dryga tio procentenheter skillnad mellan de två utvecklingskurvorna inte genererar större underskott än vad de nu gör beror på att regionen kommer från en tid av goda resultat med stora överskott. Det tydliggörs av det ackumulerade resultatet i juli om cirka -300 mnkr som kan jämföras med samma period föregående år om cirka +570 mnkr, under 2022 var förhållandena omvända där skatterna ökade mer än kostnaderna.

Den nuvarande nettokostnadsutvecklingen är inte förenlig med långsiktigt god ekonomisk hushållning. Samtidigt är utvecklingen inte okänd, vilket framförallt åskådliggörs av årets negativt budgeterade verksamhet. Förutsättningen för regionens möjlighet att nå god ekonomisk hushållning är dock att konjunkturen och de ansträngda makroekonomiska förutsättningarna vänder, framförallt genom normalisering av inflationen. Sådan normalisering förväntas först under 2024 och 2025 och förväntas få störst enskild effekt på kostnaden för värdesäkring av regionens pensionsskuld. Därutöver har Region Dalarna initierat projekt *En hållbar framtid för Region Dalarna* som syftar till att sänka kostnadsnivån och därigenom minska gapet mellan nettokostnaden och summan av skatter och generella statsbidrag.

Soliditet

Soliditet är ett nyckeltal som visar hur stor andel av tillgångarna som finansieras med eget kapital. En analys av soliditeten syftar till att bedöma betalningsförmågan på lång sikt. Vid utgången av 2022 hade regionen en soliditet på 26 procent

¹² Till nettokostnaderna hör verksamhetsintäkter och kostnader (inklusive riktade, men ej generella, statsbidrag)

och vid delår, juli 2023, hade regionen en soliditet på 24 procent.

Pensioner intjänade år 1998 eller senare redovisas som en skuld i balansräkningen, prognos per 2023-12-31, är 5 260 mnkr. Pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas i enlighet med gällande lagstiftning och regelverk som ansvarsförbindelse (redovisas *inte* i balansräkningen) och prognostiseras till 4 350 mnkr. Om de pensionsförpliktelser som redovisas som ansvarsförbindelse räknas med blir den prognostiserade soliditeten minus 27 procent, att jämföra med minus 22 procent vid årsskiftet.

Upplåning

Region Dalarna amorterade ett lån på 100 mnkr under perioden, vilket gjordes vid lånets förfallodatum. Kvarvarande lånevolymen är därefter 0 mnkr. En låneram, möjlighet till framtida långsiktig upplåning, på 400 mnkr under år 2023 finns. Utöver det finns en kontokredit på 200 mnkr för att säkerställa kortsiktig betalningsförmåga. Observera att ovanstående nyckeltal med prognostiserade lån vid årets slut innefattar denna kontokredit. Lånebehovet utöver den prognostiseras till cirka 237 mnkr och beror till hög grad på aktualiseringsgraden av årets planerade investeringar.

Likviditeten i regionen följs löpande för att säkerställa betalningsförmåga, lånebehovet vid ett enskilt datum (såsom prognos för 2023-12-31) är en uppskattning och kommer att ändras beroende på in- och utbetalningar under årets slut. Prognosen indikerar dock att nuvarande låneram är tillräcklig.

Investeringar

Investeringsbudgeten för 2023 uppgår till 912 mnkr. Prognosen för investeringar uppgår till 865 mnkr, 47 mnkr lägre än budgeterat. Prognostiserad investeringsnivå ingår i prognostiserat lånebehov vid årets slut.

Se avsnitt ”*Investeringsredovisning*” nedan för fördjupad beskrivning av investeringarna

Likvida medel inklusive pensionsportfölj

Likvida medel har sedan årsskiftet minskat från 459 mnkr till 431 mnkr per 31 juli 2023. Anskaffningsvärdet på pensionsmedel uppgick till 2 424 mnkr per 31 juli 2023, vilket innebär att den

samlade likviditeten uppgår till 2 855 mnkr. Kontokrediterna uppgår till 200 mnkr under 2023 och var ej utnyttjad vid bokslutstillfället.

I likvida medel ingår en pensionsportfölj med placeringar i fonder. Syftet med pensionsportföljen är att över tid möta likviditetsbelastning av framtida pensionsutbetalningar. Region Dalarna har inte avsatt nya pengar till pensionsmedel under perioden på grund av starkt negativ prognos för regionen som helhet.

Anskaffningsvärde den 31 juli 2023 uppgår till 2 424 mnkr och marknadsvärdet till 2 953 mnkr.

Placeringarna har haft en positiv utveckling under perioden, vilket innebär att marknadsvärdet ökat även utan nya insättningar

Portföljens marknadsvärde är 29,5 procent av den totala pensionskulden¹³ inklusive löneskatt per den 31 juli 2023. Det är en minskning gentemot den 31 december 2022 då motsvarande andel var 30,2 procent.

Region Dalarnas pensionsmedelportfölj

Region Dalarna har en portfölj med pensionsmedel som ska matcha pensionskulden. Portföljen består av främst av aktie- och räntebärande fonder vilka marknadsvärderas. Förändringar i marknadsvärdet under året bokförs och syns under delen finansiella intäkter respektive kostnader. Den underliggande väntade avkastningen är positiv, men ojämnt fördelad över åren och kan vara såväl negativ som positiv enskilda år.

Marknadsvärdesförändringar till följd av stigande börskurser har utvecklats gynnsamt i år. Ytterligare kursuppgångar sedan föregående tertiäl har skett, framför allt på den amerikanska börsen drivet av stora tech-bolag som är väl positionerade inom artificiell intelligens. Så uppgången är relativt smal och driven av ett litet antal bolag med hög avkastning under året.

Den övriga amerikanska börsen, utom de högprofilerade tech-bolagen, har haft en mer normal avkastning i linje med den svenska börsen.

¹³ Total pensionskulda avser summan av avsättningar till pension i balansräkningen och ansvarsförbindelsen utanför balansräkningen

I Sverige har börserna utvecklats positivt under året. Sannolikheten för en så kallad mjuklandning i ekonomin har ökat då inflationen faller tillbaka och arbetsmarknaden håller uppe relativt väl, trots kraftiga räntehöjningar.

Portföljens avkastning under perioden är drygt 9 %.

Region Dalarna har inte avsatt nya pengar till pensionsmedel under perioden på grund av starkt negativ prognos för regionen som helhet.

Återinvesterade fondrabatter, medan marknadsvärdet på placeringarna har ökat med 248 mnkr per 31 juli. 2023. Detta innebär att återlånade medel ökat med 577 mnkr på balansdagen. Se tabell 6 nedan.

Pensionsåtaganden och återlånade medel¹⁴ till driften av verksamheten

Under 2023 har redovisat belopp för ansvarsförbindelsen (pensionsåtagande) 2022-12-31 rättats. Ansvarsförbindelse vid årets slut 2022 var 4 280 mnkr. Rättelsen bedöms inte ha betydande påverkan på regionens ställning.

Det totala pensionsåtagandet har ökat jämfört med föregående år med 833 mnkr. Det beror till största del på ökad avsättning till pensionsskuld i balansräkning till följd av inflationen.

Anskaffningsvärdet på pensionsfonden har ökat med 7 mnkr hittills under året pga.

Pensionsportfölj mnkr	Normal andel	Anskaffningsvärde	Marknadsvärde 2023-07-31	Portföljandel 2023-07-31	Marknadsvärde 2022-12-31	Portföljandel 2022-12-31
Aktier	50%	1 029	1 563	53%	1 345	50%
Räntor	30%	1 363	1 359	46%	1321	49%
Alternativa	20%	32	31	1%	31	1%
Totalt	100%	2 424	2 953	100%	2 697	100%

Tabell 6. Pensionsportfölj

Återlån av pensionsmedel inkl. löneskatt, mnkr	2023-07-31	2022-12-31	Förändring Sedan ÅR	2021-12-31
Avgiftsbestämd ålderspension individuell del 1998-1999	199	195	4	200
Avsättningar pensioner*	5 061	4 302	759	4 065
Ansvarsförbindelse*	4 350	4 280	70	4 417
Totalt pensionsåtagande inkl. löneskatt	9 610	8 777	833	8 682
Finansiella placeringar för pensionsmedel, marknadsvärde	2 953	2 697	256	2 536
Återlånade medel*	6 657	6 080	577	6 146

Tabell 7. Återlån av pensionsmedel och totalt pensionsåtagande

* baserat på prognos 2023-12-31

¹⁴ Rådet för kommunal redovisning har definierat begreppet återlån som skillnaden mellan totala pensionsförpliktelser och förvaltade pensionsmedel, angivna till marknadsvärde

Åtgärder för ekonomi i balans

I de fall en nämnd under ett enskilt år prognostiserar ett underskott ska nämnden upprätta en plan som innehåller åtgärder för att återföra verksamheten i ekonomisk balans. Under 2023 samlas alla dessa åtgärder under *En hållbar framtid för Region Dalarna*.

Handlingsplanerna innehåller insatser som syftar till att skapa ekonomisk effekt från år 2023 och framåt. De flesta insatser syftar till att ge positivt ekonomiskt resultat över flera år, det vill säga ge långsiktig ekonomisk effekt. Startpunkten när helårseffekt förväntas nås skiljer sig dock, där vissa insatser på grund av till exempel förberedelser och att erforderliga beslut krävs innebär att insatsen till exempel först kan genomföras i slutet av planperioden. Andra insatser syftar till att ge kortvarig ekonomisk effekt och är av karaktären invänta, det vill säga att insatsen syftar till att sänka kostnadsnivån på kort sikt för att i framtiden, när regionen förväntas ha större ekonomiskt handlingsutrymme, initiera eller återuppta den verksamhet eller process som åsyftas. Eftersom regionens pensionskostnader förväntas sjunka från år 2025, i hög grad beroende på att inflationen förväntas normaliseras, så finns handlingsutrymme att skapa en handlingsplan som är lägre än de ekonomiska prognoser som skapats under 2023.

Målet för handlingsplanen är att nå ekonomisk effekt om minst fem hundra miljoner kronor senast år 2024, därmed redovisas också handlingsplanens resultat som summan av ekonomisk effekt för alla insatser under året 2024. Handlingsplanernas ekonomiska resultat summerar till 558 mnkr år 2024. Vissa insatser har dock effekt även 2023 och 2025. Ju tidigare en insats genomförs och får ekonomisk effekt, ju bättre framtida ekonomiskt handlingsutrymme skapas för regionen.

Eftersom arbetet med både enskilda och regionövergripande handlingsplaner varit omfattande och planeringen färdigställt strax innan sommaren så prioriteras in- och genomförande av åtgärder snarare än uppföljning vid upprättandet av delårsrapporten. Uppföljningen av handlingsplanen utökas löpande under hösten 2023, efter beslut om verkställighet ska effekten av varje insats följas upp i ordinarie uppföljningsprocess. Det innebär löpande uppföljning i månads-, tertial-, och delårsrapporter 2024 samt i årsredovisning från år 2023.

Det första samlade uppföljningstillfället för handlingsplanen är årets delårsbokslutskonferens som äger rum i september 2023. Varje förvaltning ska vid konferensen ge en inblick i hur handlingsplanarbetet fortlöper i förvaltningen.

2.5 Målredovisning

I avsnittet beskrivs måluppfyllelsen, utifrån regionplanen och dess målområden, med tillhörande prognos för helåret. Dessutom redovisas vårdgaranti samt uppföljning av intern styrning och kontroll.

Prognos för måluppfyllelse, delårsrapport juli 2023	Målområde, antal mål											
	Medborgare			Medarbetare och ledarskap			Hållbar utveckling			Summa		
Förvaltning	●	▲	■	●	▲	■	●	▲	■	●	▲	■
Hälso- och sjukvård	2	1		1	2		2	1		5	4	
Regionstyrelsen	1			1				1		2	1	
Hörsel och Syn Region Dalarna	1			1			1			3		
Regionfastigheter	6			3	1		5	1	1	14	2	1
Regionservice Dalarna	3			3	1		4	1		10	2	
Kultur och Bildning	5			2			2			9		
Tandvård		3		2	1			1	1	2	5	1
Kollektivtrafik	2			1			1			4		
Patientnämnd	5	1		2			2			9	1	
Regional utveckling	4			1			6	1		11	1	
Hjälpmedel Dalarna	1			1			1			3		
Summa	30	5	0	18	5	0	24	6	2	72	16	2

Tabell 8. Måluppfyllelse utifrån regionplanens målområden

2.5.1 Måluppfyllelse utifrån regionplanens målområden

I regionplanen finns tre målområden som ska vara vägledande vid nämnders och verksamheters målstyrningsprocesser. Region Dalarnas målområden är: *medborgare*, *medarbetare och ledarskap* samt *hållbar utveckling*.

Måluppfyllelsen utvärderas i första hand i årsredovisningen. I delårsrapport lämnar respektive förvaltning en prognos för måluppfyllelsen 2023. I samband med delårsrapporteringen hålls en delårskonferens. Vid delårskonferens (genomförs årligen i september) presenterar respektive nämnd/förvaltning inblick i sitt målarbete. Alla mål redovisas också per nämnd/förvaltning, sammanställt i egen delårsrapport (bilaga 1) samt i särskild bilaga (bilaga 2) till delårsrapporten. Målarbetet utvecklas succesivt i regionen, med syfte att få genomslag i och utveckla verksamheten utifrån regionplanens viljeinriktning.

Den samlade bedömningen av prognostiserad måluppfyllelse utifrån regionplanens målområden är att den är utmanande där regionplanens mål delvis förväntas nås. En del av regionens målsättning inom *hållbar utveckling* avser långsiktigt hållbar ekonomi. Nuvarande prognostiserade underskott i verksamheten är inte förenlig med sådan hållbarhet därför ställs också, i regionplan och inom ramen för *En hållbar framtid för region Dalarna*, krav på utveckling, omställning och prioritering för att på sikt nå ekonomisk hållbarhet.

Den samlade bedömningen om måluppfyllelse 2023 bygger på prognos och kommentar av måluppfyllelse i respektive förvaltning. Den övervägande majoriteten av målen som redovisas förväntas uppfyllas vid årets slut (72 av 90 mål, se tabell 8) vilket indikerar god måluppfyllelse. De flesta förvaltningar beskriver också i sin delårsrapportering att samlad, förvaltningsvis, bedömning av måluppfyllelse förväntas vara god 2023. Samtidigt finns 16 mål som endast delvis förväntas nås. Dessa är fördelade över alla tre av regionplanens målområden. I medarbetarperspektivet ligger utmaningen för måluppfyllelse särskilt inom tillgängligheten av

hälso- och sjukvård där vårdgarantimålen inte förväntas nås (se avsnitt 2.5.2 nedan). Liknande utmaning finns i tandvården där till exempel mål som syftar till att erbjuda en jämlik tandvård till barn och vuxna utifrån vårdbehov inte förväntas nås helt 2023. Inom medarbetar- och ledarskapsperspektivet är det särskilt målsättning för beroendet av hyrläkare och personalomsättningen i hälso- och sjukvården som är utmanande för att nå målsättning. Inom hållbar utveckling är det framförallt de ekonomiska utmaningar som redan nämns som är utmanade för måluppfyllelsen.

Förutsättningarna för verksamheten att nå högt uppsatta mål, mot bakgrund av ekonomisk osäkerhet i omvärlden och att verksamheten under lång tid präglats av en pandemi, måste också vägas in i bedömningen.

Trots den numerära majoriteten i antalet förväntat uppfyllda mål så finns betydande utmaningar, särskilt vad gäller tillgänglighet och ekonomi som, även om de i antal mål är få, i betydelse är större, vilket inte kan anses vara förenligt med god måluppfyllelse utifrån regionplanen. Förutsättningarna är samtidigt utmanande och vad gäller ekonomin i viss mån extraordinär, vilket sammantaget indikerar en delvis god måluppfyllelse utifrån regionplanens målområden.

2.5.2 Tillgänglighet; Vårdgaranti

Vårdgarantin ingår i hälso- och sjukvårdens mål. Nedan redovisas utfall för vårdgarantins delar med tillhörande målvärde och prognos för resultat vid årets slut.

Nyckeltal vårdgaranti	Utfall		Prognos helår
	Jan-juli	Mål	
Vårdgaranti – 0 – telefontillgänglighet primärvården	89%	100%	▲
Vårdgaranti – 3 – bedömning primärvården	87%	100%	■
Vårdgaranti – 30 – första besök barn- och ungdomspsykiatri	20%	73%	■
Vårdgaranti – 90 – första besök specialiserade vården	64%	100%	■
Vårdgaranti – 90 – operation/åtgärd specialiserade vården	49%	100%	■

● Mål uppfyllt ▲ Mål delvis uppfyllt ■ Mål ej uppfyllt

Tabell 9. Vårdgaranti

Dalarnas befolkning ska ha upplevelsen av att vården är nära, personcentrerad och tillgänglig. Såväl telefontillgängligheten som uppfyllandet av vårdgarantin för medicinsk bedömning inom tre dagar håller en jämförbar nivå med tidigare år. I dagsläget uppnås målen endast delvis.

När det gäller telefontillgängligheten har det skett en marginell ökning på 0,4 procent jämfört med samma period förra året.

Primärvården och psykiatri i Region Dalarna har startat uppdraget "En väg in" för barn och unga som upplever psykisk ohälsa. Utvecklingen av en regiongemensam mottagarfunktion för barn, föräldrar, närstående och samverkansparter ska säkerställa och ge förutsättningar för en mer tillgänglig och jämlik vård.

De största tillgänglighetsutmaningarna inom division medicin återfinns inom kardiologi- och endoskopiområdet. Inom kardiologiverksamheten är det fortsatt ultraljudsundersökningar av hjärtat (hjärt-EKO) som har den lägsta tillgängligheten.

Ett arbete för att öka tillgänglighet och korta köerna inom division psykiatri pågår. Bland de åtgärder som bör nämnas särskilt är en sammanläggning av öppenvården inom vuxenpsykiatri som skett i maj 2023 där större flexibilitet vid gruppbehandlingar, effektivare ledning och styrning och minskad administration är önskvärda effekter.

Tillgänglighetsutmaningarna inom division medicinsk service finns främst inom fysioterapi- och logopedverksamheterna. Inom fysioterapiverksamheten är tillgängligheten (andel väntande inom 90 dagar) till första besök endast 50 procent. Tillgängligheten går dock åt fel håll och nivån är den lägsta på flera år.

Inom division kirurgi har tillgängligheten successivt förbättrats till mottagningarna, men många enheter har långt till vårdgarantimålen. Patienternas sökmönster till specialistmottagningarna och remissinflödet som minskat under pandemin, har återgått till nivåer före pandemin vilket resulterat i lägre uppfyllelse av vårdgaranti inom främst ögonsjukvården och ortopedin i Falun.

Tillgängligheten till operation/åtgärd är 49 procent per 31 juli. Det är en minskning jämfört med

tertiälrapporten, men det hänger ihop med säsongsvariationen och sommarperioden då operationsverksamheten fokuserar på tidskritisk kirurgi. Däremot är det en förbättring jämfört med motsvarande period 2022 då tillgängligheten var 45 procent.

2.5.3 Intern styrning och kontroll

Region Dalarnas system för styrning och ledning innehåller ett övergripande regelverk för intern styrning och kontroll. Nämnderna ska besluta om internkontrollplan för kommande år senast i december och sedan löpande göra uppföljning av resultatet och rapportera till regionstyrelsen två gånger per år. I tabellen 10 redovisas prognosen gällande resultatet för kontrollmomentens utfall i delårsrapporten 2023.

Nämnderna har fastställt totalt 74 stycken kontrollmoment för 2023. Vid delårsrapporten har 64 av 74 kontrollmoment genomförts och det medför att prognosen inte är alldeles korrekt. I dagsläget är 81 % "inga eller godtagbara avvikelser" utifrån 64 kontrollmoment.

Vikten av systematiskt arbete genomsyrar förvaltningarna och att bedriva intern kontroll är en viktig del i detta.

Några av förvaltningarna belyser att ekonomi/budget i balans är en avvikelse som ska hanteras under resterande året och för en förvaltning är denna av betydande avvikelse. Övriga anmärkningar om kontrollmomenten berör resurshandling, klimatet, systematiskt arbete kring diskriminering och arbetsmiljö, samt behörighetsstyrning.

Resultat av granskade processer/moment			
Antal resultat per nämnd	●	▲	■
Hälso- och sjukvårdsnämnd/ Hälso- och sjukvård	7	3	0
Hälso- och sjukvårdsnämnd/ Hörsel och syn	3(4)*	0	0
Regionstyrelse / Central förvaltning	7	2	0
Fastighetsnämnd	9(12)**	0	0
Servicenämnd / Gemensam nämnd för kostsamverkan	2	2	0
Kultur- och bildningsnämnd	4	1	1
Tandvårdsnämnd	(6)***	-	-
Kollektivtrafiknämnd	5	-	-
Patientnämnd	6	0	0
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	6	2	0
Regional utvecklingsnämnd	3	1	0
Summa			
	81 %	17 %	2 %

● Inga eller godtagbara avvikelser finns

▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas

■ Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Tabell 10. Intern styrning och kontroll

*Förvaltningen har 4 kontrollmoment, men har redovisat för tre (3) st.

**Förvaltningen har 12 kontrollmoment, men har redovisat för nio (9) st.

***Förvaltningen har 6 kontrollmoment, men har inte redovisat för någon då kontroller är pågående eller ska ske under Q3 och Q4.

2.6 Personal

Första halvåret 2023 har präglats av Region Dalarnas ansträngda ekonomiska läge och arbetet med att skapa en handlingsplan för en ekonomiskt hållbar framtid för organisationen. För närvarande pågår ett arbete med omställning i förvaltningarna, för att uppsatta mål ska kunna nås. Detta medför i vissa fall att vakanser inte återbesätts i samma utsträckning som tidigare, att verksamheter genomgår förändringar eller att andelen inhyrda konsulter eller vårdpersonal minskas. Omställningen kan leda till att arbetsmiljön påverkas. Riskanalyser genomförs i samråd med fackliga parter för att förebygga risk för ohälsa.

Det har även gjorts omfattande insatser i förberedande syfte inför ett nytt EU-direktiv kring dygnsvila, som träder i kraft den 1 oktober 2023. Det nya regelverket innebär krav på en dygnsvila om minst 11 timmar. Chefer med en verksamhet som kräver bemanning under större delen av dygnet har jobbat, och jobbar fortfarande, intensivt för att säkerställa att medarbetarna får den vila som krävs, men också för att klara av att bemanna dygnet runt-verksamheter på ett optimalt sätt.

Utöver ovanstående har bland annat en gemensam sommarplanering skett mellan flera slutenvårdsavdelningar, för att öka samarbetet i slutenvården under sommaren. Utvärdering av detta arbete, och vilka effekter det gett, kommer att genomföras under hösten.

Regionen har fortsatt stora kompetensutmaningar inom flera förvaltningar. Fortsatta satsningar genomförs för att rekrytera, och för att Region Dalarna ska vara en attraktiv arbetsgivare. I avsikt att attrahera nya medarbetare till bristyrken har Region Dalarna bland annat medverkat vid rekryteringsresor till Nederländerna och Portugal.

Region Dalarna lägger stor vikt vid att skapa bättre möjlighet för organisationens chefer att vara trygga och framgångsrika i sin yrkesutövning. Regionens mentorskapsprogram för chefer har sålunda vidareutvecklats, och inom hälso- och sjukvården har chefsforum genomförts för första linjens chefer.

En stor och viktig yrkesgrupp för hälso- och sjukvården är undersköterskorna. En politisk satsning har under året vidareutvecklats, där undersköterskor ges möjlighet att genomföra en specialistutbildning på arbetstid. Dessutom har ett

särskilt löneincitament införts, som riktar sig till undersköterskor som slutfört sin specialistutbildning. För sjuksköterskor fortsätter sedan tidigare satsningar på möjligheten till specialistutbildning. Varje år erbjuder Region Dalarna cirka 50 platser.

2.6.1 Löneöversyn 2023

Årets löneöversyn kom igång som planerat under hösten 2022. Dock präglades hösten av en situation med ökade omkostnader i samhället, vilket blev påtagligt för samtliga parter och utgjorde ett naturligt diskussionsämne i våra dialoger. Kommunal och Sveriges läkarförbund hade dessutom reglerat i sin huvudöverenskommelse (HÖK) för 2023 att det garanterade utfallet för arbetstagarorganisationen fastställs av centrala parter. Det medförde att några av regionerna och kommunerna valde att avvakta fastställandet av industrins märke. Även SKR inväntade industrins märke, vilket påverkade tidsförhållandet för att sätta det centrala riktvärdet för regioner och kommuner, då industrins märke kom först i månadsskiftet mars/april.

Region Dalarna, liksom merparten av regionsverige, bedömde att den sedvanliga löneöversynen behövde fortgå. Detta gjorde att vårt lokala arbete fortsatte. Region Dalarnas lokala lönebildningsråd sammanträdde och dialog fördes med lokala parter. Överläggningarna har stundtals varit svåra. Främsta orsaken har varit att facklig part önskat förhandla om det ekonomiska utrymmet i relation till inflation och ökade priser i stort i samhället. Region Dalarna har därmed tre tillfällen för utbetalning av ny lön för 2023, där merparten fick sin nya lön i maj. Kommunals löner utbetalades i juni och Sveriges läkarförbunds kommer troligtvis att utbetalas i oktober. Samtliga löner betalas ut med retroaktivitet fr.o.m. den 1 april. Utfallet för regionen är ännu inte klart. Region Dalarna har budgeterat för 3,0%, men då var det utan vetskap om vad industrins märke skulle bli. Märket kom att landa på 7,4% på två år (4,1% och 3,3%), vilket bland annat påverkar läkarnas löneutfall.

2.6.2 Personalstatistik

Definitioner

Antal anställda är antalet personer, vilka innehar en månadsavlönad anställning.

Antal årsarbetare är antal månadsavlönade gånger anställningens överenskomna sysselsättningsgrad

Antal faktiska årsarbetare beräknas som antal anställda x anställningens sysselsättningsgrad minus tjänstledigheter utan lön, sjukledigheter > 14 dagar och grund/vidareutbildning med lön.

Arbetad tid anger antalet arbetade timmar för samtliga anställda. Inhyrd personals arbetade tid ingår inte. Redovisas med en månads fördröjning.

Årsarbetare och anställda

Årsarbetare och anställda	2023	2022	Förändring 2022-2023
Antal faktiska årsarbetare	8 279	8 269	0,1%
Antal anställda, total	9 729	9 676	0,5%
- varav heltid	8 930	8 828	-
- varav deltid	799	848	-

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Tabell 11. Årsarbetare och anställda

Antal faktiska årsarbetare per förvaltning			
Förvaltning	2023-07-31	2022-07-31	Förändring
Hjälpmedel Dalarna	102,5	100,4	2,1%
Hälso- och sjukvården	6 289,8	6 301,2	-0,1%
Hörsel & Syn	63,9	61,8	3,4%
Kollektivtrafikförvaltning	83,5	84,8	-1,5%
Kultur- och bildning	140,3	139,9	-0,3%
Patientnämnd	5,0	5,0	0,0%
Regional utvecklingsfv	35,5	36,2	-1,9%
Regionfastigheter	29,3	27,4	6,9%
Regionservice	652,1	646,2	0,9%
Regionstyrelsens förv	490,6	492,5	-0,4%
Revisionskontoret	1,0	1,0	0,0%
Tandvårdsförvaltningen	385,5	372,6	3,4%
Totalt	8 279	8 269	0,1%

Tabell 12. Antal årsarbetare per förvaltning

Region Dalarna har fortsatt stora kompetensförsörjningsutmaningar inom flertalet yrkesgrupper, inom såväl Hälso- och sjukvård som andra förvaltningar. Antalet anställda heltidsarbetare ligger i stort sett i nivå med föregående år.

Det finns emellertid inbördes skillnader mellan förvaltningar och yrkesgrupper. Regionfastigheter och Hörsel och Syn är små förvaltningar, och enskilda medarbetare som börjar eller slutar ger märkbar effekt på antalet anställda i statistiken. Detsamma gäller där vikarier tas in. Regionservice fortsätter att öka i antal anställda, vilket är i linje med beslut om införande av Vårdnära Service (VNS) samt verksamhetsövergång av kostpersonalen i Mora, som tidigare tillhörde den gemensamma kostnämnden med Mora Kommun. Tandvården har lyckats rekrytera och behålla tandläkare och tandsköterskor, efter en period med hög personalomsättning.

När det gäller yrkesgrupper så noteras störst skillnader mellan halvåret 2023 och samma period 2022 avseende undersköterskor och sjuksköterskor. Sjuksköterskorna minskar i antal faktiska årsarbetare med 15 heltider. En del av denna minskning kan bero på reducerad vaccinationsbemanning.

Samtidigt ökar antalet undersköterskor med ca 35 heltider i hälso- och sjukvården, och servicepersonal inom Vårdnära Service ökade med ca 24 heltider under samma period. Tänkbara orsaker till fler anställda undersköterskor inom hälso- och sjukvården kan dels vara införandet av en arbetstidsförkortning för personal som arbetar dygnets alla timmar, och dels möjligheten till vidare studier på arbetstid. Fler som studerar leder till ett ökat behov av nyrekrytering eller anställning av vikarier.

Arbetad tid

Arbetad tid (jan-juni) ¹⁵	Ack 2023	Ack 2022	Förändring 2023-2022
Arbetad tid timmar, anställda ¹⁶	6 926 972	6 858 072	1,0%
- varav timanställda	268 694	264 288	1,7%
- varav mertid/övertid samtlig personal	127 994	131 248	-2,5%
- varav arbete under jour/beredskap läkare	89 557	90 735	-1,3%
Arbetade timmar Inhyrd personal, läkare	77 203	74 140	4,1%
Arbetade timmar Inhyrd personal, sjuksköterskor	10 479	7 758	35,1%

Tabell 13. Arbetad tid

¹⁵ Då det personaladministrativa systemet bryter perioden mitt i månaden redovisas personalstatistiken med en månads fördröjning, dvs. för period januari tom. juni.

¹⁶ Justerade timmar med hänsyn till antal arbetsdagar 2022. En dag = 52 716 tim.

Det totala antalet arbetade timmar ökar i stor utsträckning och ger positiva bemanningseffekter för regionens verksamheter. Till stor del beror ökningen på en minskad sjukfrånvaro.

Antal övertidstimmar har minskat jämfört med föregående år.

Störst minskning av övertidstimmar står sjuksköterskorna för, som under pandemin arbetade övertid i stor omfattning. Totalt sett har dock sjuksköterskorna fortfarande arbetat mest övertid/mertid av samtliga arbetsgrupper, med ca 64 000 timmar – det vill säga drygt hälften av den totala registrerade övertiden/mertiden.

Sjuksköterskorna är också Region Dalarnas största yrkesgrupp med ca 2 500 anställda.

Samtidigt har övertiden för undersköterskorna ökat jämfört med första halvåret 2022. Totalt sett har undersköterskorna arbetat 48 000 timmar övertid /mertid under första halvåret 2023, vilket är 1 500 timmar mer än 2022. Detta motsvarar ungefär en heltidsanställd årsarbetare.

Gällande timmar för inhyrda läkare så har den största ökningen skett i division psykiatri, som nyttjat ca 30% fler timmar avseende hyrläkare första halvåret 2023 jämfört med samma period 2022. Samtidigt har andelen hyrläkare minskat i bland annat division medicin. Totalt sett uppgår utfallet av antalet timmar för hyrläkare i Region Dalarna till en ökning med 4,1%.

Ökningen gällande inhyrda sjuksköterskor har skett från låga nivåer, sett till det totala antalet arbetade timmar för sjuksköterskor. Däremot är ökningen en signal om att behovet av sjuksköterskor är fortsatt omfattande.

Arbetad tid (jan-juni) förändring 2022 - 2023 per förvaltning		
Förvaltning	Timmar¹⁷	Procent
Hjälpmedel Dalarna	6 332	7,5%
Hälso- och sjukvården	23 351	0,4%
Hörsel & Syn	3 858	7,5%
Kollektivtrafikförvaltningen	7 489	10,6%
Kultur- och bildning	-6 464	-4,9%
Patientnämnd	284	7,1%
Regional utvecklingsförv	-1 042	-3,0%
Regionfastigheter	1 665	6,4%
Regionservice	27 416	5,7%
Regionstyrelsens förv	9 327	2,1%
Tandvårdsförvaltningen	-3 297	-1,0%
Totalt	68 900	1,0%

Tabell 14. Arbetad tid per förvaltning

Fler arbetade timmar beror i första hand på minskad sjukfrånvaro, men också på exempelvis fler timanställda.

Regionservice ökade antal timmar beror främst inom VNS. Inom kollektivtrafiken beror ökningen till stor del på att flera större och viktiga utvecklingsprojekt bemannats upp samtidigt. Läget för detta har varit ogynnsamt, eftersom det finns en eftersläpning i arbetsuppgifter att ta igen, utan möjlighet att tids-förskjuta någon av uppgifterna.

Inom Hjälpmedelförvaltningen har ökningen av arbetade timmar främst berott på fler timanställda, vilket har sin orsak i ökad efterfrågan, vakanser och sjukskrivningar.

Avseende Regionfastigheter så sker ökningen av antalet arbetade timmar från låga nivåer. Förvaltningen är liten, varför ökningen ger ett stort utslag i procent.

¹⁷ Justerade timmar med hänsyn till antal arbetsdagar 2022. Finansförvaltningen och Revisionskontoret inkluderas i totalen men redovisas inte separat i tabellen.

Arbetad tid (jan-juni) förändring 2022 - 2023 per yrkesgrupp		
Yrkesgrupp	Timmar ¹⁸	Procent
Adm/Ledn	45 149	4,5%
Läkare	3 341	0,5%
Medicinsk sekr	-10 105	-2,9%
Rehab/Förebyggande	-19 414	-3,5%
Service	-1 777	-0,5%
Sjukhustekn/Lab pers	11 055	4,5%
Sjuksköterskor m.fl	-9 761	-0,5%
Tandläkare	3 054	4,5%
Tandsköterskor m.fl	-7 423	-3,6%
Teknik	5 189	4,6%
Undersköterskor m.fl	54 846	4,2%
Utb/kultur	-5 254	-5,2%
Totalt	68 900	1,0%

Tabell 15. Arbetad tid per yrkeskategori

Personalomsättning och avgångar

Personalomsättning per yrkesgrupp	2023	2022
Adm./Ledn	4,1%	6,6%
Läkare	4,7%	4,3%
Medicinska sekreterare	4,7%	7,3%
Rehab/Förebyggande	7,3%	8,6%
Service	5,8%	4,0%
Sjukhustekn/Lab pers	4,0%	3,7%
Sjuksköterskor m.fl	5,5%	6,7%
Tandläkare	7,2%	13,4%
Tandsköterskor m.fl	7,0%	10,0%
Teknik	2,9%	7,6%
Undersköterskor m.fl	7,0%	7,1%
Utb/kultur	3,9%	2,4%
TOTALT	5,6%	6,6%

Tabell 16. Personalomsättning per yrkesgrupp i det personaladministrativa systemet

Totalt sett minskar personalomsättningen jämfört med 2022.

Den höga personalomsättningen som noterades 2022 avseende tandläkare och tandsköterskor har bromsat in. Detta har skett genom en inledande kartläggning av orsaker till hög personalomsättning, följt av vidtagna åtgärder och förändring av verksamhet. Kartläggning av avgångsorsaker kommer dock att ske även fortsättningsvis, så att eventuella trender ska kunna identifieras.

Antal externa avgångar per förvaltning januari-juli (Tillsvidareanställd personal)			
Förvaltning	Totalt	Varav pension	Antal >= 65 år 2023-01-01
Förtroenderevisorer	-	-	-
Hjälpmedel Dalarna	2	-	2
Hälsa- och sjukvården	387	75	271
Hörsel och syn	4	2	4
Kollektivtrafik	6	-	2
Kultur- och bildning	5	3	9
Patientnämnden	-	-	-
Regional utvecklingsfv	-	-	2
Regionfastigheter	-	-	-
Regionservice	31	12	18
Regionstyrelsens förv	25	6	19
Tandvårdsförvaltning	28	3	29
Totalt	488	107	356

Tabell 17. Tillsvidareanställd personal som slutat arbeta i region Dalarna

Av de anställda som slutat sin tjänst i Region Dalarna under perioden januari till juli 2023 har 21 % slutat på grund av pensionsavgång. Av Region Dalarnas totala antal medarbetare är 356, eller ca 3,6%, 65 år eller äldre och kan förväntas bli aktuella för pensionsavgång i närtid.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	Ack 2023	Ack 2022	Förändring 2023-2022 procentenheter
Sjukfrånvaro uttryckt i % av ordinarie arbetstid	7,3	8,0	-0,7
Korttidssjukfrånvaro (dag1-14) i % av ordinarie arbetstid	2,8	3,9	-1,1

Tabell 18. Sjukfrånvaro uttryckt i % av ordinarie arbetstid

Sjukfrånvaron minskar jämfört med 2022 års nivåer. Detta är en väntad återhämtning efter pandemin, vilken drivit upp sjukfrånvaron under de senaste åren. Såväl långtidssjukfrånvaro som korttidssjukfrånvaro minskar jämfört med 2022, men ligger fortfarande högre än nivåerna för 2021. En fortsatt minskning förväntas under hösten.

Störst förändring avseende sjukfrånvaro har skett inom Folk tandvården och för tandläkare, där en minskning med totalt ca 2% kan noteras mellan första halvåret 2022 och samma period 2023. I övrigt minskar sjukfrånvaron relativt jämnt fördelat mellan yrkesgrupperna inom regionen.

¹⁸ Justerade timmar med hänsyn till antal arbetsdagar 2022.

Inom Hälso- och sjukvården, som består av ca 7 000 av regionens 9 000 anställda, motsvarar varje procentandel sjukfrånvaro ungefär 100 000 arbetstimmar per år. Det innebär att sjukfrånvaro i högsta grad påverkar bemanningen, och att minskad sjukfrånvaro gör stor skillnad för antalet arbetade timmar.

Sjukfrånvaron är högst inom Kollektivtrafiken och Regionsservice, med nivåer på 8,3% i juli 2023. Inom Regionsservice är trenden dock nedåtgående. Dessutom har orsaker till frånvaro identifierats och åtgärder kommer att vidtas. Kollektivtrafiken har haft en ansträngande period med såväl sjukfrånvaro och vakanser, vilket bidragit till ett ökat bemanningsbehov. Förvaltningens bedömning är att läget är på väg att stabilisera sig. Det finns planer för att klara hösten, även om det fortsatt kommer att krävas tillfälliga lösningar tills dess att samtliga rekryteringar har genomförts.

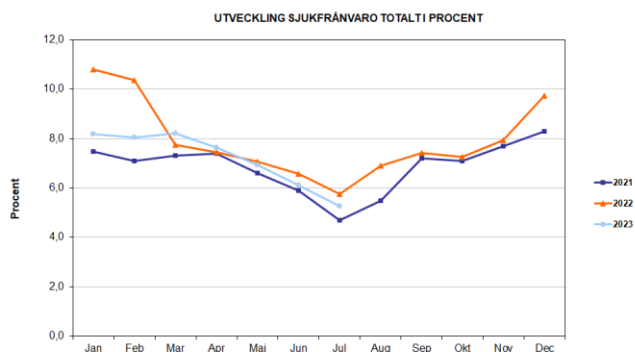

Diagram 2. Sjukfrånvaro

3 RESULTATRÄKNING

(mnkr)	Not	Utfall jan-juli 2023	Utfall jan-juli 2022	Prognos helår 2023	Budget helår 2023	Resultat helår 2022
Verksamhetens intäkter	1	1 402	1 506	2 400	2 092	2 642
Verksamhetens kostnader	2	-7 960	-7 087	-13 921	-12 835	-12 625
Avskrivningar		-239	-230	-425	-440	-405
Verksamhetens nettokostnad		-6 798	-5 811	-11 946	-11 183	-10 388
Skatteintäkter	3	4 610	4 439	7 990	7 845	7 714
Generella statsbidrag och utjämning	4	2 119	1 988	3 644	3 528	3 421
Verksamhetens resultat		-69	616	-312	190	747
Finansiella intäkter	5	271	15	278	7	24
Finansiella kostnader	6	-258	-255	-444	-446	-358
Resultat efter finansiella poster		-56	376	-478	-249	413
Extraordinära poster		-	-	-	-	-
Årets resultat		-56	376	-478	-249	413
<i>Resultat exklusive realiserade vinster/förluster</i>		-304	568	-726	-249	661

Tabell 20. Resultaträkning

4 BALANSRÄKNING

BALANSRÄKNING

(Mnkr)

Balansräkning	Noter	Delår 2023	Bokslut 2022
Tillgångar			
<i>Anläggningstillgångar</i>			
Immateriella tillgångar		2	2
Materiella tillgångar			
- Mark, Byggnader och tekniska anläggningar		2 321	2 425
- Maskiner och inventarier		880	898
- Pågående projekt		1 177	870
Summa Materiella tillgångar		4 378	4 193
Finansiella anläggningstillg		183	178
Summa anläggningstillgångar		4 563	4 373
<i>Omsättningstillgångar</i>			
Förråd m.m		64	59
Fordringar		1 435	1 292
Kortfristiga placeringar	7	2 953	2 697
Kassa och bank	8	431	459
Summa omsättningstillgångar		4 882	4 507
SUMMA TILLGÅNGAR		9 445	8 880
Eget kapital, avsättningar och skulder			
<i>Eget kapital</i>	9		
Årets resultat		-56	413
Övrigt eget kapital		2 300	1 886
Summa eget kapital		2 244	2 299
<i>Avsättningar</i>			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		5 261	4 497
Andra avsättningar		0	0
Summa avsättningar		5 261	4 497
<i>Skulder</i>			
Långfristiga skulder		3	104
Kortfristiga skulder		1 937	1 980
Summa skulder		1 940	2 083
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		9 445	8 880
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Ansvarsförbindelser			
Pensioner		4 350	4 280
Borgensåtaganden		1 458	1 160
Förvaltade stiftelser, marknadsvärde		509	476
Övriga ansvarsförbindelser		389	426

Tabell 21. Balansräkning

5 NOTER

Redovisningsprinciper

Region Dalarna följer RKR:s redovisningsprinciper, samt den lagstiftning som följer av kommunal bokförings- och redovisningslag (LKBR).

Regionen avviker från rekommendationen R5 Leasing då vi redovisar samtliga leasingavtal som operationella.

Förändrade redovisningsprinciper

Inga förändrade redovisningsprinciper sedan årsredovisningen.

Information om cykliska effekter

Per juli är den procentuella uppfyllnadsgraden hos både verksamhetens intäkter och kostnader cirka 58 procent av prognos, vilket är i linje med en periodisering om 7 månaders utfall och i linje med föregående år. Nettokostnaden är 17 procent högre jämfört med föregående år, det vill säga att bruttokostnader minus verksamhetens intäkter är 17 procent högre jämfört med föregående år. Uppräknat på helåret förväntas underskottet av verksamhetens nettokostnader öka med årets resterande fem månader, då uppfyllnadsgraden av intäkter och kostnader vid delårsrapportens upprättande ligger inom normal nivå.

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN (mnkr)

Not 1 Verksamhetens intäkter

	Jan-juli 2023	Jan-juli 2022
Patientavgifter	148	136
Försäljning av Hälso- o Sjukvård inkl tandvård	541	437
Bidrag	355	622
Biljettintäkter trafiken	89	83
Övriga intäkter	269	228
Summa verksamhetens intäkter	1 402	1 506

Not 2 Verksamhetens kostnader

	Jan-juli 2023	Jan-juli 2022
Lönekostnader	2 559	2 471
Kostnadsersättningar	3	2
Sociala avgifter	921	841
Pensionskostnader	564	398
Övriga personalkostnader	33	28
<i>Summa personalkostnader</i>	<i>4 080</i>	<i>3 740</i>
Högspecialiserad sjukvård	467	353
Patienthotell	4	4
Köp av länssjukvård	207	134
Köp av primärvård	35	33
Övr köpt vård	122	110
Kollektivtrafik	678	560
Vårdval	197	169
Inhyrd personal	139	130
Läkemedel	761	698
Övriga kostnader	1 270	1 156
<i>Summa övriga kostnader</i>	<i>3 880</i>	<i>3 347</i>

Summa verksamhetens kostnader	7 960	7 087
Not 3 Skatteintäkter	Jan-juli 2023	Jan-juli 2022
Preliminära skatteintäkter	4 588	4 353
Slutavräkning innevarande år	11	53
Slutavräkning föregående år	11	33
Summa skatteintäkter	4 610	4 439
Not 4 Generella statsbidrag och utjämning	Jan-juli 2023	Jan-juli 2022
Inkomstutjämning	1 053	971
Regleringsbidrag /-avgift	72	110
Kostnadsutjämning	389	324
Statsbidrag för läkemedel	605	582
Summa generella statsbidrag och utjämning	2 119	1 988
Not 5 Finansiella intäkter	Jan-juli 2023	Jan-juli 2022
Övriga reavinster inkl. återinvesterade rabattandelar	8	7
Övriga finansiella intäkter	15	8
Orealiserade vinster på placerade pensionsmedel	248	0
-aktier	212	0
-hedgefonder	1	0
-räntefonder	35	0
Summa finansiella intäkter exkl. jämförelsestörande	271	15
Not 6 Finansiella kostnader	Jan-juli 2023	Jan-juli 2022
Räntedel pensionskostnader	256	62
Orealiserade förluster på placerade pensionsmedel	0	192
Övriga finansiella kostnader	2	1
Summa finansiella kostnader	258	255

NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN (mnkr)

Not 7 Pensionsportfölj	Delår 2023 juli	Delår 2022 juli
Anskaffningsvärde	2424	2 214
Marknadsvärde	2953	2 551

Not 8 Kassa och bank	Delår 2023 juli	Delår 2022 juli
Bank	431	961

Regionen har en checkkredit på 200 mnkr som ej var utnyttjad vid bokslutstillfället.

Not 9 Eget kapital	Delår 2023 juli	Delår 2022 juli
Ingående eget kapital	2300	1 883
Årets resultat	-56	376
Årets förändring riskhanteringsfond	0	2
Utgående eget kapital	2244	2 261
<i>varav</i>		
Riskhanteringsfond	7	6
Hälsoval	36	36
Folktandvården	1	1
Hjälpmedelsnämnden Dalarna	4	4

Tabell 23. Noter

6 DRIFT- OCH INVESTERINGSREDOVISNING

6.1 Driftredovisning

I driftredovisningen redovisas ekonomiskt resultat och prognos per förvaltning. Förvaltningars delårsrapporter sammanställs också i bilaga 1 till delårsrapporten.

6.1.1 Driftredovisning per nämnd och verksamhet

Driftredovisning (mnkr)	Intäkter		Kostnader		Intäkter		Kostnader		Avskrivningar		Nettokostnader			
	Utfall	Utfall	Utfall	Utfall	Budget ack	Budget ack	Utfall	Utfall	Prognos	Budget	Budget-	Utfall		
	2023-07	2022-07	2023-07	2022-07	2023-07	2023-07	2023-07	2022-07	2023	2023	avvikelse	2022		
Regionstyrelsen														
Finansförvaltning	225	475	-549	-515	261	-807			-724	-894	170	-321		
Regionstyrelsens förvaltning, vårdval	117	112	-1 183	-1 121	106	-1 189			-1 843	-1 858	15	-1 769		
Regionstyrelsens förvaltning, övrigt	276	284	-544	-521	317	-579			-499	-454	-45	-460		
Fastighetsförvaltningen	364	343	-322	-310	364	-337			59	37	22	43		
Hälso- och sjukvårdsnämnd									0					
Hälso- och sjukvård	1 675	1 636	-6 131	-5 532	1 697	-5 682			-7 680	-6 904	-775	-6 719		
Hörsel och syn Region Dalarna	10	10	-54	-47	9	-52			-74	-74	0	-69		
Servicenämnd	259	233	-274	-243	261	-271			-29	-22	-7	-17		
Servicenämnden, avkastningskrav									0	7	-7	7		
Kultur och bildningsnämnd	72	73	-173	-167	75	-179			-182	-181	-1	-172		
Tandvårdsnämnd	157	144	-232	-217	165	-235			-128	-128	0	-127		
Tandvårdsnämnden, avkastningskrav									2	4	-2	0		
Kollektivtrafiknämnd	305	213	-767	-637	331	-702			-791	-651	-140	-736		
Patientnämnd	0	0	-4	-4	0	-4			-7	-7	0	-6		
Revision	0	0	-2	-2	0	-4			-7	-7	0	-6		
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	110	100	-108	-96	102	-105			-1	-6	5	-4		
Regional utvecklingsnämnd	16	12	-39	-32	14	-39			-44	-45	1	-34		
Gemensam nämnd för kostsamverkan		13		-16								0		
Justering av poster som inte ingår i "Verksamhetens intäkter" och "Verksamhetens kostnader" i resultaträkningen.	-2 185	-2 142	2 424	2 372	-2 315	2 569								
Avskrivningar i resultaträkningen									-239	-230				
Summa enligt Resultaträkning	1 402	1 506	-7 960	-7 087	1 387	-7 616			-239	-230	-11 946	-11 183	-763	-10 388

Tabell 23. Driftredovisning

6.1.2 Verksamheternas ekonomi

Prognosen för verksamheternas nettokostnader är 763 mnkr högre än budgeterat. De största negativa avvikelserna finns inom Hälso- och Sjukvårdsförvaltningen med -775 mnkr och Kollektivtrafiknämnden med -mnkr. Positiv avvikelse finns främst inom finansförvaltningen med +170 mnkr och vårdval +15 mnkr.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Akkumulerat utfall per juli är totalt minus 428 mnkr, och prognosen är minus 776 på helåret. Intäkterna följer budget totalt sett, men förändringar finns på enskilda poster; intäkter för såld vård till andra regioner har inte uppnått den budgeterade nivån, utan har en prognos på -30 mnkr. Utfallet för övriga bidrag avviker med ca -18 mnkr från budget. Intäkterna för hälsoval understiger budget med -36 mnkr. Kostnadsutvecklingen är knappt 11 procent brutto och drygt 14 procent netto, vilket beror på

kostnadsökningar jämfört med föregående år för köpt vård inklusive högspecialiserad vård, personalkostnader och material, samtidigt som verksamhetsintäkterna är lägre jämfört med föregående år. Framförallt är intäkterna från specialdestinerade riktade statsbidrag lägre.

Kollektivtrafiknämnden

Ekonomiska obalanser har varit kända ett antal år inom Kollektivtrafiken. År 2021 var resultatet minus 33 mnkr och hade ökat till 102 mnkr 2022. Ackumulerat utfall per juli 2023 är minus 83 mnkr och prognosen pekar på ett underskott om 140 mnkr vid årets slut. De senaste årens ökade underskott har sin främsta förklaring i de indexmodeller som utgör grund för ersättning till trafikutförarna, där de ökade bränslepriserna fått stort genomslag. Kollektivtrafiken har fått tillskott om 60 mnkr från regionstyrelsen för ökade indexkostnader för 2023. Biljettpriser varit oförändrade sedan 2021, och intäkterna från kommunerna avseende skolkort är ungefär 27 mnkr för låga. Tåg i Bergslagen har haft ökade

kostnader på grund av nya fordon och ökade räntekostnader. Kollektivtrafiken har fått tillskott från regionstyrelsen för ökade kostnader inom Tåg i Bergslagen om 37 mnkr, samtidigt som prognosen för 2023 pekar på 45 mnkr högre kostnader jämfört med 2022. Förvaltningen bedriver ett arbete för att komma i ekonomisk balans och har identifierat flera vägar att gå, både på intäktssidan såväl som kostnadssidan.

Tandvårdsnämnden

Tandvården har ökat sina intäkter jämfört med samma period föregående år, vilket beror på en justering av taxan samt förändring av schemaarbetet vilket frigjort med tid till vuxentandvård. Ackumulerat utfall per juli är minus 0,5 mnkr, att jämföra med minus knappt 2 mnkr samma period föregående år. Prognosen är satt till plus 1,5 på helåret, att jämföra med avkastningskravet på plus 3,9 mnkr och föregående års resultat som blev minus 4,5 mnkr.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsens utfall per juli är totalt plus 14,5 mnkr, och prognosen är minus 29,5 mnkr. MIT har förbättrat sin prognos från minus 73 mnkr till minus 54 mnkr, vilket framför allt beror på lägre förväntade kostnader för konsulter och personal, nytt avtal för Microsoft-licenser och ny, mer kostnadseffektiv lagringslösning. Vårdval prognosticerar ett överskott om drygt 15 mnkr på grund av att primärvården har svårt att uppnå kvalitetsmåttan telefontillgänglighet och öppettider. I samband med omställningen till vårdval inom barn-och ungdomspsykiatri hade verksamheterna stora utmaningar med personaltillsättning och att ställa om verksamheten mot det nya systemet. Vårdval BUP har därför haft ett överskott fram till och med april. Efter april har både de regiondrivna verksamheterna liksom de privata har behandlat långt fler patienter och därmed gjort sig berättigade till ersättning. Vårdval BUP prognosticerar därför ett litet underskott 2023.

Servicenämnden

Kostnaden för insatsvaror inom förvaltningen har ökat till följd av inflationen och i vissa kvarstår merkostnaden inom förvaltningen. Vid årsskiftet sade Mora kommun upp samverkansavtalet kring den gemensamma kostnämnden, varpå produktionsvolymerna halverades och servicenämnden ensamt får täcka upp för de fasta kostnaderna. Ackumulerat utfall per juli är minus 2,4 mnkr med en prognos på helåret om

minus 7,1 mnkr, att jämföra med avkastningskravet om 6,8 mnkr.

Fastighetsförvaltningen

Ackumulerat utfall per juli är plus 42 mnkr och prognosen på helåret plus 59 mnkr. Fastighetsförvaltningen har ett budgeterat avkastningskrav om 37 mnkr. Man räknar med elprisstöd om 15 mnkr i prognos. Man har även lägre personalkostnader på grund av vakanser samt lägre kostnader för externa inhyrningar.

6.2 Investeringsredovisning

Investeringsbudgeten för 2023 är på 912 mnkr och investeringsprognosen uppgår till 865 mnkr och 95 % av budgeterade medel.

Investeringsvolymerna har successivt ökat sedan 5-6 år och årets prognos är nästan dubbelt så hög som utfallet 2018. Ökningen har skett på flera investeringsslag, främst på fastigheter då flera större ombyggnads- och nybyggnadsprojekt pågår eller är beslutade. Även investeringar inom medicinteknik har ökat väsentligt de senaste åren. Stora reinvesteringsbehov likväl som byggprojekt ligger bakom ökningen.

6.2.1 Investeringsredovisning per nämnd och verksamhet

Investeringsredovisning (mnkr)	Ack utfall	Prognos	Budget
Regionstyrelsen	348	657	700
varav fastighet	316	594	623
varav IT	30	50	75
Hälso- och sjukvårdsnämnden	51	136	142
varav Hälso- och sjukvård	50	133	139
varav Hörsel och syn RD	1	3	3
Service nämnd	3	13	8
Gemensam nämnd kostsamverkan	0	0	0
Gemensam nämnd för hjälpmedel	26	43	43
Tandvårdsnämnden	4	9	9
Kultur- och bildningsnämnden	3	7	8
varav konstnärlig utsmyckning	3	6	6
Kollektivtrafiknämnden	1	0	2
Regional utvecklingsnämnd	0	0	0
Summa	435	865	912

Tabell 24. Investeringsredovisning

Investeringsnivån hos Regionfastigheter är fortsatt hög. Det är stor projektaktivitet bland annat på regionens lasaretsområden. I Falun tillbyggs det för intensivvård, röntgen, onkolog m.m. En ny familjecentral i Borlänge och nya lokaler för vårdcentral, habilitering och barn- och ungdomspsykiatri vid Mora lasarett färdigställs under 2023. Det planeras också för investeringar i ökad teknisk robusthet på lasaretten.

Merparten av Hälso- och sjukvårdens investeringar är i medicinteknisk utrustning, antalet beviljade investeringsobjekt är många till antalet, över 100 stycken. Några av de större prognosticerade investeringarna är slutförandet av ny magnetröntgen i Avesta och övriga investeringar inom röntgenverksamheten, samt utbyte av chassin på ambulanser.

6.2.2 IT-investeringar

varav IT-investeringar (mnkr)	Ack utfall	Prognos	Budget
Regionstyrelsen	30	50	75
varav fastighet	0	0	0
Hälso- och sjukvårdsnämnden	2	9	0
Service nämnd	0	3	0
Tandvårdsnämnden	0	0	0
Kultur- och bildningsnämnden	0	0	0
Kollektivtrafiknämnden	1	0	0
Summa	33	63	75

Tabell 25. IT-investeringar

Alla IT-investeringar 2023 är budgeterade under Regionstyrelsen, prognos läggs dock även på förvaltningarna och uppföljningen görs regionövergripande. Investeringsbudgeten är på 75 mnkr för 2023 och prognosticerat utfall är 63 mnkr. Ett par av de större investeringarna är reinvesteringar för IT-arbetsplats och för servrar.

7 BILAGOR

Bilaga 1

Delårsrapporter, per förvaltning

Bilaga 2

Målredovisning, per förvaltning

DELÅRSRAPPORT 2023
SAMMANSTÄLLD AV EKONOMIENHETEN, AUGUSTI 2023
DNR RS 2023/1301

